

HURRIYAT

MUSTAQIL GAZETA

2013-yil 16-oktabr, chorshanba * № 43 (847) * 1996-yil dekabrda chiqqan boshlagan * elektron manzil: info@uzhurriyat.uz * www.uzhurriyat.uz

Жисмоний фаоллик саратон хавфини камайтиради

Америка онкологлар жамиятининг Атлантадаги бўлими ходимлари ўтказган тадқиқотлар эллик ва ундан катта ёшдаги аёлларнинг ҳар куни бир соат тоза ҳавода сайр этиши кўкрак беши саратони хасталигига чалиниш хавфининг анча камайтиришини тасдиқлашди.

⇒ 5-бет

Она тили — миллат руҳиятини белгилловчи оми

Она тилини пухта билиш, у билан ғурурланиш, авайлаб-асраш, миллий, маънавий жиҳатдан ўзлигини англаш ифодаси бўлса бошқа тилларни билишга интилиш маданият белгисидир. Шундай экан, тил миллий бойлигимиз, миллатимиз хулқи эканини унутмайлик.

⇒ 6-бет

Инжа туйғулар намоиши

Маданий тадбирнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири унинг доирасида ташкил этиладиган маҳорат дарсларидир. Бу галги сабоқлар қамрови олдингиларига қараганда кенглиги ва тармоқларга бўлиб ўтилиши билан эътиборга лойиқ.

⇒ 8-бет

ЧОРШАНБАДАН ЧОРШАНБАГАЧА

* Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 8 октябрь куни Оқсаройда Словакия Республикаси, Фаластин давлати, Исроил давлати, Бангладеш Халқ Республикаси, Франция Республикасининг мамлакатимиздаги факулдда ва мухтор элчилари этиб тайинланган Павол Иван, Муҳаммад Абдулла Таршаҳаний, Кармела Шамир, Масуд Маннан ва Жак-анри Ольсдан ишонч ёрлиқларини қабул қилиб олди.

* 9 октябрда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Қурбон ҳайитини нишонлаш тўғрисидаги Қарори матбуотда эълон қилинди.

* Пойтахтимиздаги "Ўзэкспомарказ" мажмуасида "Ипак йўлидаги туризм" ўн тўққизинчи Тошкент халқаро сайёҳлик ярмаркаси ташкил этилди. Уч кун давом этган мазкур ярмаркада дунёнинг ўндан ортиқ давлатларидан 700 дан зиёд фирма ва компаниялар вакиллари қатнашди.

* 11 октябрь куни Оқсаройда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов мамлакатимизга расмий ташриф билан келган Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХХТ) амалдаги раиси, Украина ташқи ишлар вазири Леонид Кожарани қабул қилди.

* 12 октябрда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг 16-17 октябрь кунлари Латвия Республикасида давлат ташрифи билан бўлиши ҳақидаги хабар матбуотда эълон қилинди.

"Hurriyat" газетаси «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси самолётларида ҳам йўловчиларнинг доимий ҳамроҳи.

2013 йил - Обод турмуш йили

Ж.НОРҚОБИЛОВ (ЎЗА) олган сурат.

МИРМИРОНГА БИР КЕЛИНГ!

Президентимиз Ислам Каримовнинг 2009 йил 3 августда қабул қилинган "Қишлоқ жойларда уй-жой қурилиши кўламини кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш доирасида Қашқадарё вилоятида қишлоқлар инфратузилмасини ривожлантириш, аҳолининг турмуш шароитини янада яхшилаш борасида изчил ишлар олиб борилмоқда.

Намунавий лойиҳалар асосида тураржой массивларини қуриш, замонавий ижтимоий инфратузилмани яратиш борасида, айниқса, Қарши туманидаги Мирмирон маҳалласида амалга оширилаётган ишлар эътиборга молик. Бу ерда барпо этилган шинам ва кўрак уй-жойларни, бозор, супермаркет, маиший хизмат кўрсатиш маркази, нов-

войхона, болалар майдончаси, кенг ва тоза кўчаларни қўриб, кўнгил завққа тўлади. Барча қулайликларга эга, намунавий лойиҳалар асосида барпо этилган 290 уй-жой маҳалла кўркига-кўрк, файз бағишланиш билан бирга янги хонадон соҳибларининг ободликда ва фаровон турмуш кечиришига хизмат қилмоқда. Суратда: Қарши туманидаги Мирмирон маҳалласи.

Қонунчилик

Интеллектуал тараққиёт йўлида

"Дастурий маҳсулотлар миллий индустрияси ҳамда интеграл микросхемалар топологияларини ривожлантиришни таъминлаш мақсадида ахборот соҳасидаги қонунчиликни такомиллаштириш"

Ахборотлаштириш соҳасида давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан бири бу ахборот ресурслари бозори ва дастурий маҳсулотларни ишлаб чиқишни ривожлантиришдир. Дастурий маҳсулотларни ишлаб чиқиш бўйича хизматларнинг миллий бозорида 268 дан ортиқ компания ва фирмалар фаолият юритмоқда.

Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш Концепциясида Ўзбекистон Республикаси Президенти давлат ва жамият қурилиши тизимида замонавий ах-

борот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш ва миллий ахборот тизимининг ривожланишини таъминловчи ташкилий-ҳуқуқий чораларни тезкор амалга ошириш зарурлигини алоҳида белгилаб ўтди.

Бугунги кунда дастурий таъминотларни яратиш саноатининг муҳим соҳасига айланди. Чунки бу жараён ахборот-коммуникациялари тараққиётининг ўзагини ташкил этиб, глобаллашув шароитида миллий иқтисодиётнинг инновацион ривожланиши ва рақобатбардошлигини таъминлашга хизмат қилади. Бундай ҳолат ЭҲМ учун дастурларни яратиш, фойдаланиш ва ҳимоя қилиш билан боғлиқ муносабатларни ҳуқуқий бошқаришнинг тегишли тизимини ишлаб чиқишни талаб қилади.

2

ОБУНА — 2014

Қадрли юртдошлар!

Азиз муштарийлар! "HURRIYAT" газетаси — маънавиятимизни янада бойитишда, ижтимоий фаоллигимизни оширишда, жамиятни демократлаштириш, халқимизнинг фаол фуқаролик позициясини шакллантириш йўлида замондошларимиз ҳамжиҳатлик билан бажараётган хайрли ишларнинг фаол таъриботчисидир. 2014 йил учун обуна бошланди. Сиз ҳам жамоатимиздан четда қолманг! Обуна бўлинг!

Эслатиб ўтамыз: "HURRIYAT"нинг нарм индекси — 233

"HURRIYAT" ГАЗЕТАСИ СИЗНИНГ ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛИШИГА ИШОНАМИЗ

Қарор ва ижро

Меҳр-мурувват — инсонга зийнат

Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида миллий ва диний қадриятларимизни тиклаш ҳамда ривожлантиришга қаратилаётган алоҳида эътибор аҳоли ўртасида аҳиллик, ҳамжиҳатлик ва меҳр-қибатни мустаҳкамлаш, ёш авлод маънавиятини янада юксалтиришга хизмат қилмоқда. Истиқлол туфайли қайта тикланган ва кенг нишонланаётган Қурбон ва Рамазон ҳайитлари байрамлари бунга мисолдир.

Давлатимиз раҳбарининг 2013 йил 8 октябрда қабул қилган «Қурбон ҳайитини нишонлаш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, мамлакатимизда Қурбон ҳайитининг тартибли, халқимизнинг миллий қадриятларига мос равишда ўтишини таъминлаш юзасидан кенг кўламли ишлар амалга оширилди.

Шу кунларда юртимизнинг барча ҳудудларида ушбу айём уюшқоқлик ва ҳамжиҳатлик билан ташкил этилди. Аҳоли яшаш жойлари, кўчалар, маданий-маърифий тадбирлар ўтадиган жойлар, маҳалла гузарлари, зиёратгоҳ, қабристонлар, тарихий ёдгорлик мажмуаларида тозалаш, ободонлаштириш

ишлари ўтказилди. Худудлар янада обод, саранжом-сарийшта холга келтирилди. Ўзбекистон "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан бундай тадбирларда ёшларнинг фаол иштирокини таъминлаш, ўсиб келаётган авлодни эзгу анъаналаримизнинг муносиб дарвончилари этиб тарбиялаш мақсадида бир қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда. Тегишли давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда ўтказилаётган "Эзгу ишда "Қамолот" билан", "Ўтганлар руҳини шод этайлик", "Уч авлод учрашуви", "Меҳр-мурувват — инсонга зийнат" каби мавзуларда турли акциялар, хайрия тад-

бирларида ёшлар фаол иштирок этаётир. Хафтанинг шанба ва якшанба кунлари ёшлар иштирокида қабристон, зиёратгоҳ ва табаррук қадамжоларда хашарлар уюштирилди.

— Туманимизда ўндан зиёд қабристон ва қадамжол бор, — дейди "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Олмасор туман кенгаши раиси ўринбосари Шукрулло Анавров. — Улар ёшлар бошланғич ташкилотлари ётақчилигида тизимли асосда ободонлаштирилиб, чиқиндилар белгиланган жойга чиқариб ташланди.

2

Интеллектуал тараққиёт йўлида

(Болалиқни 1-бетда)

Шу пайтгача мамлакатимизда ЭХМ учун дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий муҳофазаси 1994 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «ЭХМ учун дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида»-ги қонуни билан амалга ошириб келинади. Утган давр мобайнида — 2002 йилдаги Ўзбекистон Республикасининг 364-И сонли қонуни билан «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунчилик ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида», 2002 йилдаги 405-И сонли «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунчилик ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида», 2011 йилдаги 312 сонли «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунчилик ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»-ги қонунлар билан қатор нормаларга тегишли ўзгартиришлар киритилди.

Шунингдек, 2001 йилда қабул қилинган «Интеграл микросхемалар топологияларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тўғрисида»-ги қонунга 2002 йилдаги 405-И сонли, 2011 йилдаги 312 сонли Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва мувофиқ тегишли ўзгартиришлар киритилди.

Амалиётдаги қонунчиликни янада такомиллаштириш мақсадида жорий йилнинг 11 октябрида Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси томонидан «Интеграл микросхемалар топологияларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тўғрисида»-ги ҳамда «Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида»-ги Ўзбекистон Республикаси қонунлари ижросини Интеллектуал мулк Агентлиги тизимида ижро этилиши юзасидан 2012 йил 19 декабрда қабул қилинган қўмита қарорининг ижросига бағишланган йилгилик ўтказилди.

Миллий иқтисодийнинг инновацион ривожини ҳамда мамлакатнинг интеллектуал ишлаб чиқаришини таъминлашда «Интеграл микросхе-

малар топологияларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тўғрисида»-ги ва «Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида»-ги Ўзбекистон Республикаси қонунлари муҳим қонунчилик базаси сифатида алоҳида аҳамият касб этади.

Мазкур қонунлар ижросини таъминлаш, хусусан, интеграл микросхемалар топологияларини ҳамда ЭХМ дастурлари ва маълумотлар базаларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш бўйича мамлакатимизда тизимли ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, иш-

зарур бўлган аризаларнинг шакллари, патент божлари ҳақидаги ва бошқа долзарб ахборотлар жойлаштирилган. Шу билан бир қаторда, сайтда интеллектуал мулк объектларининг рўйхати тўғрисидаги ахборотларни тақдим этиш бўйича интерактив хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 20 сентябрдаги «Мамлакатимизнинг дастурий таъминот воситалари ишлаб чиқаришчиларини рағбатлантиришни янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги Қарори ишлаб чиқариш-

риш мақсадга мувофиқдир. Жумладан, «ЭХМ учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида»-ги қонунда янада такомилга етказиш мақсадида ўзгартишлар киритиш ўринлидир. Бу чоралар инновацион жараёнларнинг ривожланишига ижобий таъмир бериб, интеллектуал мулк ҳимояси механизмларини сиқатли яхшилайти, ахборот тизимлари мустақамлигини таъминлайди, мамлакатимизда дастурий маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантиради.

Бундан ташқари, интеграл микросхемалар топологияларининг ҳуқуқий муҳофазаси ҳамда электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси соҳасида қабул қилинган қонунлар ва амалга оширилган ҳуқуқий амалиёт миллий иқтисодийда янги, барқарор, юқори ҳақ тўланадиган ишчи ўринларини ташкил этишга шарт-шароитлар яратилади. Юқори технологиялар секторига аҳолининг самарали бандлигини таъминлашда янада кенг имкон беради. Шундан келиб чиқиб, ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ялпи ривожлантириш дастурларига дастурий таъминот ишлаб чиқарилишини такомиллаштириш масалаларини ҳам киритиш муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистонда инновация туридаги иқтисодийни яратиш мақсадга мувофиқ. Интеллектуал мулк муҳофазаси соҳасидаги қонунчилик талабларининг аниқ ижро этилиши иқтисодийнинг таркибий қайта қурилиши, уни модернизациялаш, ишлаб чиқаришнинг техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича чораларни амалга ошириш, миллий иқтисодийни фан ва техниканинг энг замонавий ютуқларига таянишини таъминлаш, иқтисодий жараёнлар ва илғор инновацион фикрлашнинг тарбияловчи таълим тизимини самарали бошқариш учун янгидан-янги имкониятларни яратилади.

Дилбар ХОЛИҚОВА,
Ўзбекистон Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати,
Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси аъзоси,
Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракцияси аъзоси

Меҳр-мурувват — инсонга зийнат

(Болалиқни 1-бетда)

Байрам арафасида бундай хайрия ишларимиз янада кенг тус олаётир. Ёшлар ташкилотларининг етакчилари маҳалла фаоллари билан ҳамкорликда ёлғиз қариялар, ногиронлар ва ўзгалар кўмағига муҳтож инсонларнинг уйларига бориб, уларга рўзгор юмушларида қўмақ кўради. Туманимиз бўйича юз нафардан кўпроқ ана шундай ижтимоий кўмакка муҳтож инсонларнинг ҳолидан доимий хабар олиниб, уларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатишмоқда.

Ёшлар ташкилотлари ташаббуси билан маҳаллаларда, таълим масканларида ўта-

ётган «Уч авлод учрашуви» деб номланган маънавий-маърифий тадбирлар ҳам кўпчиликка манзур бўлмоқда. Олмазор туманининг Тахтапұл маҳалласида ўтган шундай тадбирда давлат ва жамоат ташкилотлари, таълим масканлари вакиллари, нурунийлар, ота-оналар ва ёшлар иштирок этди. Нуруний отахон ва онахонларимиз истибод йилларида халқимиз бошидан ўтган оғир, синови йиллар ҳақида ҳикоя қилди. Бугунги тинч-фаровон ҳаётнинг қадрига етиш, мустакиллигимизни асраб-авайлаш ва уни янада мустақамлашга муносиб ҳисса қўшиш ҳар бир йигит-қизнинг асосий вазифаси эканлиги таъкид-

ланди. Тадбирда маҳаллаларда ободликни таъминлашда ёшларнинг иштироки, кийиниш маданияти, ёшлар камолотига салбий таъсир этадиган иллатларга қарши курашда «Оила — маҳалла — мактаб» концепциясини ҳаётга татбиқ этиш самаралари хусусида фикрлашилди.

«Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг бундай маънавий-маърифий лойиҳалари ёшлар қалбига эзгулик туйғусини чуқур сингдириш, навқирон авлоднинг миллий ўзлигимизга содиқ, қадриятларимизнинг муносиб давомчилари этиб тарбиялашга хизмат қилмоқда.

Б.ХИДИРОВА,
ЎЗА мухбири

“ЎЗЭКСПОМАРКАЗ” ЯРМАРКАГА ТАЙЁР

Жорий йилнинг 16-17 октябрь кунлари пойтахтимизда IX Халқаро Ўзбекистон пахта ва тўқимачилик ярмаркаси бўлиб ўтади. Шу кунларда ушбу ярмаркани юқори савида ўтказишга тайёргарлик ишлари ниҳоясига етмоқда.

Президентимиз Ислам Каримов ташаббуси билан ташкил этилган мазкур ярмарка самарасида мамлакатимиз пахта толасига жаҳон бозорида талаб тобора ортиб бораётир. Хусусан, 2005 йилда ўтган дастлабки ярмаркада 30 мамлакатдан 170 га яқин компания вакиллари катнашган бўлса, ўтган йили 38 давлатдан пахта ва тўқимачилик компанияларининг минг нафардан ортиқ вакили иштирок этди. Қолаверса, дастлабки ярмаркаларда асосан пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзоланган бўлса, кейинги йилларда мамлакатимиз тўқимачилик маҳсулотлари ҳам ташқи бозорда ўз ўрнини топиб бормоқда.

Жорий йилда ярмарка иш кўлами, унда иштирок этувчилар сифи янада кенгайиши кутилмоқда.

“Ўзэкспомарказ” миллий кўرғазма компаниясидан маълум қилишларича, бу ерда ярмаркани юқори савида ўтказиш учун барча зарур ташкилий чора-тадбирлар амалга оширилган.

Ишбилармонларнинг ўзаро музокарали олиб бориши, шартномалар имзолаши, вақтини мазмунли ўтказиши учун барча шароит яратилган. Кўрғазма зали марказида турли навли пахта толаси ва ғўза уруғи намуналарини намойиш қилиш учун махсус стендлар ўрнатилган.

Пахта ва тўқимачилик тармоғи маҳсулотлари алоҳида павильонларда намойиш этилади. Пахта хомашёси кўрғазмасида намойиш этиладиган тола намуналари “Сифат” Ўзбекистон пахта толасини сертификатлаш маркази сертификатига эга. Марказнинг барча ҳудудий лабораторияларида НВИ замонавий тизимдан фойдаланилаётгани пахтаимизнинг юқори сифатини таъминламоқда.

Тўқимачилик маҳсулотлари павильонида “Ўзбекенигисаноат” давлат акциядорлик компаниясининг бир қатор етакчи корхоналари, хусусий тадбиркорлар ўзларининг экспортга мўлжалланган маҳсулотлари билан иштирок этади.

Кўрғазма стендларини жойлаштириш бўйича бадиий лойиҳа ҳам ишлаб чиқил-

ган. Мамлакатимиз тўқимачилик саноати салоҳиятини жаҳонга кенг намойиш этиш мақсадида дизайнларимиз томонидан жаҳон модаси тенденциялари ва миллий анъаналаримизни ҳисобга олган ҳолда тайёрланган ранг-баранг либослар намойишини ўтказиш режалаштирилган.

Ҳамкорлик шартномаларини тузиш, тақдимот маросимларини ўтказишга мўлжалланган конференция зали халқаро талаб ва стандартларга мос жиҳозланди.

IX Халқаро Ўзбекистон пахта ва тўқимачилик ярмаркаси мазкур соҳалардаги сўнгги ютуқлар билан танишиш, ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш, маҳсулотларимизнинг халқаро бозордаги рақобатбардошлигини ошириш ва мамлакатимиз иқтисодийнинг янада ривожлантиришга хизмат қилади.

Нодира МАНЗУРОВА,
ЎЗА мухбири

Сайлов арафасида

Маҳалла — обод уйим

Тақдир Ойгул момони жуда кўп синовларга дуч қилди. Болалиги суронли уруш йилларида ўтди. Отаси урушга кетиб қайтмади. Кўп ўтмай онасидан ҳам ажралди. Етам қолган Ойгулни девор-дармиён қўшиниси Сафар ака асраб улғайтирди. Қарангки, ҳаётнинг синовлари шу билан тугамади. Тақдир уни тирноққа ҳам зор этди.

— Болалигимда ота-онасиз эканим у қадар сезилгани йўқ, — дейди момо ўксинибгина. — Сафар ака фарзандларига нима раво кўрса, менга ҳам илинади. Бундан ташқари, маҳалладошларим ҳам ҳеч қачон ёлғизлатиб қўймаган. Хаттоки, қишлоқнинг чеккасида қурилган уйим ҳам уларнинг ёрдами билан тикланган. Баъзан-баъзан мева-сиз дарахтдай ўтаётганимни ўйлаб ичимга олов тушиб кет-маса, фарзандсиз эканимни ўйламайман ҳам.

Дарвоқе, бир кам саксон ёшли Ойгул момо 10-15 йиллардан буён Қобил ақанинг оиласи билан яшапти. Ҳа пайтдаги маҳалла оқсоқоли Насим бобо ана шундай савобли ишга кўл урган эди. Ойгул момо Қобил ақани ўз

туққан фарзандидек, болаларини эса навараларидек кўради. Билмаган одам уларни бегона деб ўйламайди ҳам.

Аслини олганда, бу чекка бир қишлоқда бўлиб ўтган воқеа. Дунёдан ёлғиз ўтаётган Ойгул момо қабила тақдирини одамларнинг, маҳалланинг эътибори фақат ўзбек оилаларигагина хос фазилат. Чунки мамлакатимизда маҳалла деган идора борки, ҳеч кимнинг тақдирини унинг эътиборидан четда қолмайди. Инчунун, маҳалла ҳар бир кишининг дардига дардқаш, қувончига, шерик. Шундан бўлса керак, истиқлолдан кейин маҳаллаларнинг фаолиятига алоҳида эътибор қаратилди. Унинг ҳуқуқий ваколатлари кенгайтирилмоқ-

Насир Ҳайдаров олган сурат

Бугунги кунда мазкур ўзини-ўзи бошқариш органи ишлаб чиқариш, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, тадбиркорликни ривожлантириш, ёшлар тарбияси билан шуғулланиш каби йўналишларнинг фаол иштирокчиси. Яқинда кўнра қирган янги тақдирдаги “Фуқароларнинг ўзини-ўзи

бошқариш органилари тўғрисида”-ги қонун бу йўналишдаги ишларни янада жонлантириб юборди. Қонунда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органилари томонидан аҳолининг ижтимоий ночор қатлами кўллаб-қувватлаш, кам таъминланган оилалар фарзандларига никоҳ тузиш-

тож ёш оиланинг никоҳ тўйларини ўтказишга ёрдам берилди. Кам таъминланган 606 оила рўзгорига чорвачиликни ривожлантириш мақсадида қорамол олиб берилди.

— Ижтимоий ночор аҳолига ёрдам кўрсатиш минг йиллик ўзбекона анъаналарининг узвий давомидир, — дейди Тошкент шаҳридаги “Аҳил” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Абдухалиқ Ваҳобов. — Маҳалламизда ҳам бу йўналишда қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Жумладан, жорий йилда ҳудудимизда истиқомат қилаётган кам таъминланган 45 та оилага ҳомийлик ёрдами эвазига 80 миллион сўмлик моддий кўмак берилди. Уларга 8 турдаги озиқ-овқат ва кийим-кечак маҳсулотлари улашилди.

Ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий муҳофаза қилиш ҳам маҳалланинг асосий вазифаларидан. Ана шу мақсадда ўтган 9 ой мобайнида жами 218,6 миллион сўм эвазига академик лицей, касб-хунар коллежлари ва олий таълим муассасаларида таҳсил олаётган иқтидорли ногирон ўқувчилар ҳамда талабаларни замонавий компьютер жиҳозлари жамланмаси билан таъминлашга йўналтирилди. Қувончлисига, бу борадаги хайрли ишлар яна узоқ давом этади. Негаки, “Фуқаро-

ларнинг ўзини-ўзи бошқариш органилари тўғрисида”-ги қонунда маҳалланинг аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш йўналишидаги ваколатлари янада кенгайтирилди.

Янги тақдирдаги мазкур қонун оилавий тадбиркорлик ва хунармандчиликни ривожлантиришда ҳам кенг имкониятлар эшигини очмоқда. Зеро, мазкур ҳужжатга мувофиқ фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органиларига ўз ҳудудидан жойлашган тадбиркорлик субъектларига банкдан кредит олишда белгиланган тартибда кафил бўлиш ҳуқуқи берилаётир. Шу билан бир қаторда фуқаролар йиғинлари тадбиркорлик ва хунармандчиликни ривожлантиришга кўмаклашиш мақсадида маслаҳат марказларини ташкил этиш ҳуқуқига ҳам эга. Эндиликда тадбиркорлик билан шуғулланишни истаган фуқаро маҳалласидаги маслаҳат марказидан ўзи учун керакли тавсияларни олиши мумкин.

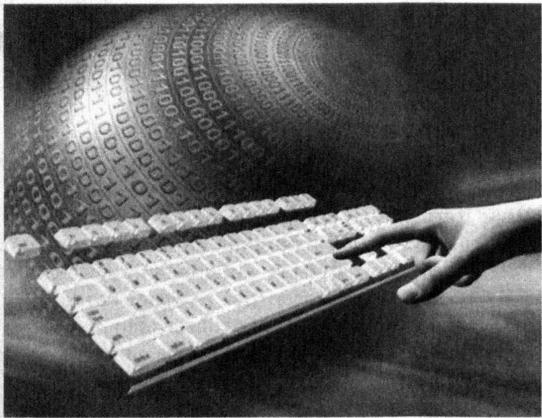
Мухтасар айтганда, маҳалла аҳолининг энг ишончли таянчига айлиниб улгурган. Бу асрлар синовидан ўтган тажриба. Галдаги вазифа эса маҳаллаларни ишлаб чиқариш марказларига айлантириш ва шу орқали қўшимча иш ўринларини яратишдан иборат.

Ҳасан САЛОМОВ,
“Hurriyat” мухбири

Хуқуқий эксперимент

АХБОРОТ ХИЗМАТИ – МУҲИМ БЎҒИН

Аввало шуни таъкидлаш керакки. «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида»ги қонун синови юзасидан Бухоро ва Самарқанд вилоятларида ўтказилган хуқуқий эксперимент муваффақиятли эканлиги топиб. Ўзбекистон Республикаси Қонуни сифатида қабул қилинса, мамлакатдаги демократик жараёнларга ўзига хос жўшқинлик киритади. Вилоятимизда олдиндан бу борада муайян тажрибалар тўплагани тўғрисида маълумотлар тез оғза ташланди. Мен ҳар бир ижро ҳокимияти органлари учун веб-сайтнинг очилиши, матбуот конференциялари ўтказилишини назарда тутганман. Илгари матбуот конференцияси, брифинглар халқ депутатлари вилоят кенгаши раиси тасдиқлаган медиа жадвал асосида ўтказиларди. Энди бу ҳолат қонунда алоҳида модда билан белгилаб қўйилди.

Қонун лойиҳасининг «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти очиқлигини таъминлашнинг асосий принциплари» деб номланган 3-моддаси иккинчи бандига «**ошкоралиги**» сўзидан кейин «**ўз вақтида берилиши**» деган иборани қўшиб керак. Чунки айрим ташкилотлар томонидан ахборотнинг кечиктириб берилиши унинг аҳамиятини тушириб юборади. «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисидаги ахборот манбалари» кўрсатилган 6-моддага «**Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг расмий йи-**

лат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти билан алоқалар ва ахборот хизмати» дейилиши тўғри бўлади. Чунки ахборот хизмати асосий фойдаланувчиси ва бурюмчиси жамоатчилик ҳисобланади. Ҳозирги таърифага кўра у жамоат ташкилотлари билан ахборот алмашиш бўйича ҳамкорлик шартномаларини тузади. Бинобарин, хорижий давлатларда бундай амалиёт мавжуд. Шу моддада 2-хатбошининг охирида «... **фаолиятини ёритиш бўйича чораларни кўради**» сўзларидан кейин «**жамоатчилик тақлифларини йиғиб, умумлаштириди, иш-режа тузишда бу тақлифларни раҳбариятга тақдим этади**» жумласини қўшиб керак. Шу модданинг охири бандини қўйиладиганча ўзгартириш зарур: «**Жамоатчилик билан алоқа ва ахборот хизмати фаолиятини ташкил этиш ушбу қонун талаблари асосида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органи томонидан белгиланади**». Бу юзасидан низом намунаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан ишлаб чиқилади.

Саккизинчи модданинг биринчи қисмидаги сўнги «мумкин» сўзини «шарт» сўзи билан алмаштириш қонун моҳиятини янада қучайтиради. Тўққизинчи модданинг биринчи қисми 5-хатбошида-

«ахборотдан фойдаланувчилар» сўзларидан кейин «**сиёсий партиялар**» сўзларини киритиш лозим. Чунки сиёсий партиялар мамлакатда демократик муносабатларни шакллантиришда катта қўшма ҳисса қўлади. Лойиҳанинг 9-моддасида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш усуллари органининг фаолияти тўғрисидаги ахборотни ошқорлаш қилиш (эълон қилиш)» деб қўйилишида аниқ ҳаракат мажбурияти кўзга ташланмайди. Бу мазмун лойиҳанинг 3-моддасида берилган. Шу сабабли 9-моддага «давлат ҳокимияти ва бошқаруви органининг фаолияти тўғрисидаги ахборотни матбуот конференциялари, брифинглар, пресс-релизлар ва ОАВга интервьюлар бериш», деган нормани киритиш керак.

Ун биринчи модданинг учинчи қисмидаги «Ахборотни янгилаш тизлиги» ибораси «**Ахборотни янгилаш даврийлиги...**» деб ўзгартирилиши тўғри бўлади. Чунки бу ибора ҳаракатга мезъор белгилашда мос келади. 11-модданинг 10-хатбошида «**бошқа дастурларнинг**» иборасидан кейин «**матлаб ва**» иборасини қўшиб ке-

рак. Чунки аҳолини ҳудудий дастурлардан хабардор этиш, улар ижросини таъминлашда катта аҳамиятга эга. Тегишли идоралар агар жиддий сўралмаса, муҳим ҳудудий дастурлар матнидан аҳолини хабардор этишга эътиборсизлик билан қарашади. Бунинг тасдиғини биз кейинги уч йил давомида ўз фаолиятимизда кўрдик.

14-моддага «**Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органи ўз фаолиятининг очиқлиги юзасида жамоатчилик ўртасида ҳар йили 2 март сўров ўтказиши**» жумласи киритилиши керак. Бу талаб уларнинг очиқ мажлисларида жамоатчилик вакиллари билан мунтазам келишини ва ўз хулосасини билдириб туришини таъминлайди.

17-моддага «**Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органи ҳар чоракда бир марта ўз ҳудудида амалга оширган ишлари юзасида матбуот конференцияси ёки брифинг ўтқизиши**» жумласини қўшиб керак.

21-моддадаги «расмий» сўзидан сўнг «**матбуотда**» деган сўз киритилиши зарур. Бу ҳолат «Норматив-меъёрий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонун нормаларига мос келади.

Фармон ТОШЕВ Самарқанд вилояти

Тажриба шуни кўрсатадики, идора раҳбарининг масъулияти қонун ижросини таъминлашда катта аҳамиятга эга. Ижодий ходимларимиз жойларда бўлишганида ахборот олишда айнан раҳбарнинг эътиборсизлиги ёки тўрачилиги боис қўйинчиликларга дуч келишаётми. Идоранинг биринчи раҳбари турли баҳоналарни рўқча қилиб, матбуот конференциялари, брифингларга келмасликка

ҳаракат қилади. Шу боис қонун лойиҳасида очиқлиқни таъминлашда раҳбар жавобгарлиги тўғри белгиланган. Эҳтимол, шунга оид нормаларни янада ойдинлаштириш, жиддийлаштириш керакдир... Алоҳида таъкидлаш жоизки, хуқуқий эксперимент ўзининг ҳал қилувчи босқичига кирди. Лойиҳа нормаларини қўллаш жараёнида тасаввурлар ойдинлашди. Шу боис бу юзасидан айрим мулоҳазаларни билдирмоқчиман.

Талаба қизимга мактублар

3. Амалиёт касбга кўникишдир

Ассалому алайкум, кўзим қораси.

Аввалги мактубда назарий билимлар аҳамияти ҳақида суҳбатлашдик. Унинг зарурати аён ҳақиқат, лекин амалиётсиз назария, шоир айтганидек, қуруқ бўлиб қолишини ҳам таъкидламоқчиман. Журналистика факультетларида амалиётга катта эътибор берилди. Амалиёт олинган билимларни ҳаётга татбиқ қилишга ўрганиш, касбга кўникиш, таъбир жойи бўлса, касбга меҳр қўйиш жараёнидир. Ўқув дастурларида амалий машғулотларга алоҳида соатлар ажратилганининг боиси ҳам шунда.

Таърих таъриблар шуни кўрсатадики, мазкур факультетга нафақат журналист, балки таниқли дипломат, моҳир таржимон бўлиш каби яна бир қанча ораулар билан ҳужжат топширадлар. Ўқишга кирган эса, биринчи курснинг илк кунлариданоқ журналистика амалиётга дуч келадилар. Соҳа моҳиятини англаган талабалар қўйинчиликсиз ўқишга киришиб кетадилар. Машаққатни англамасдан

қизиқиб кирганлар ҳам ҳаракат қилиб кўрадилар, лекин... Айниқса, журналистикани кўнда микрофон тутишу гапдонликдан иборат деб билганлар... қўйналдилар, дея хулоса қила қолайлик. Уларни ўз ҳолига қўйиб диққатини асосий масалага қаратаман. Амалий машғулотларга жиддий эътибор беришинг, касбинга кўникмани биринчи кундан ҳосил қилишга тиришинг шарт! Қандай қилиб, дейсанми? Масалан, биринчи курсдан бошлаб юқори курсларгача (оддий-дамур какабга) ёзиш бора-

сиди фан ўтилади. «Журналистик ижод маҳорати асослари» деб номланган бу фан назарий ҳамда амалий аҳамиятга эга бўлиб, публицистиканинг янгиликлар журналистикаси (1-семестр), репортёрлик маҳорати (2-семестр), таҳлилий журналистика (3-семестр), шарҳлаш журналистикаси (4-семестр) ва бадиий-публицистик маҳорат (5-семестр) каби турлар юзасидан ташунча бериш, амалий машғулотларда эса ахборот олиш, ўтилган жанрларда ёзиш, далилларни қайта текшириш, матрни бирламчи таҳрир қилиш сингари қатор кўникмаларни шакллантиришга мўлжалланган.

Улар моҳиятини тушуниш ва улар асосида ёзиш осон амалга ошадиган жараён эмас. Бунинг учун йиллаб ўқиб, ўқиб, ёзиб, ҳа, айнан ЕЗИБ ўрганишинг ва натижада ўз ёзиш услубига эга журналист бўлишинг керак. Ўйлаб турган фикрни оқ қозғога борича тушириш, қалб ҳароратини сақлаб қолиш, баён этилаётган воқеа-ҳодисанинг тафсилотини қамраб олиш соҳа ходимдан катта маҳорат талаб этади. Ҳар бир қалам соҳибини ана шу саодатга етишга ҳаракат қилади.

Мазкур дарслар ҳам оддий 80 дақиқалик машғулотларда ўтилади. Публицистик асарни эса бу фурсатда ёзиб тугатиш амри маҳол, албатта. Шу боис унинг асослари, ўзига хосликларини дарсда ўрганишинг ва ҳар бир ўтилган жанр бўйича тез фурсатда қозғ қоралаб, курсдошларинг, домланг, устоз журналистларга ўқитиб, фикр сўрашинг, уларнинг тақлифлари асосида қайта ишлашинг, таҳрир қилишинг айна мудао бўлади.

Масалан, биринчи семестрда хабар ёзиш бўйича «Янгиликлар журналистикаси» курси ўтилади. Унда талабаларга бугунги оммавий ахборот воситаларининг энг муҳим вазифасини бажарадиган хабар жанри ҳақида ташунча берилади. Шу билан бирга, янгиликларнинг давлат ва жамият тараққиётига таъсири, демократик жамият учун уларнинг аҳамияти, янгиликлар концепцияси, уларнинг ўзига хослиги, янгиликнинг журналистикадаги бошқа жанрлар учун асос экани, ахборот олишинг хуқуқий кафолатлари, ахборот олишни таъминлаш ҳақидаги бошқа

маълумотлар билан ҳам шу курс орқали танишасан. Яна бир асосий жиҳати, унда янгилик ёзишининг илк кўникмалари ўргатилади, яъни талаба-журналист ёза бошлайди. Ёзилган материаллар фақат қозғога қолиб кетмаслиги учун дастлаб деворий газеталарда «чоп этилади». Деворий газетани номлаш, ҳафтада бир марта белгиланган жойда намоёнига қўйиш «Талабаларнинг ўқув газеталари тўғрисида низом»-да кўрсатиб ўтилган. Унда нафақат ёзган янгиликнинг ёки бошқа ижодий машқунг чоп этилади, балки илк бора барча газеталарда мавжуд мусахҳиҳлик, муҳбирлик, масъул котиблик, бош муҳаррирлик вазифаларини бажарасан. Мазкур вазифаларга масъулият билан ёндашишинг келажакда, албатта, ўзингга наф беради. Масалан, янгилик учун ахборотни журналист сифатида йиғасан, қайта ишлайсан, ёзасан ва жамоатчилик (факультет талабалари ва ўқитувчилари) эътиборига ҳавола этасан. Деворий газета чиқаришда эса илк бора жамоа бўлиб ишлашинг ўзига хосликларини ўргана-сан, мусахҳиҳликда имло қоидаларини билиш нақадар муҳимлигини, масъул котибликда материалларни жойлаштириш, безак беришни, бош муҳаррирликда эса таҳрир ишлари, раҳбарлик ва ташкилотчилик осон эмаслигини ўз танангда ҳис қиласан. Бошқача айтганда, «кичик қозон»да бўлса-да, «қайнайсан».

Ёзган янгиликларинг қараб амалий машғулот учун баҳо қўйилади. Масалан, «Янгиликлар журналистикаси» курси давомида бешта янгилик турида, хусусан, сиёсий, иқтисодий, халқаро, таълим, маданият ёки спорт мавзуларида ёзишинг талаб этилади. Адолат бузилмаслиги, шунингдек, балли юқорилик оlish жиддий масала бўлгани боис баҳолаш мезонлари ҳам ишлаб чиқилган. Хуусан, янгиликларни баҳолашда агар талаба ёзган хабарини газеталарда чоп эттирган бўлса (сентябрдан январгача); ўзи мустақил ёзган ва деворий газетасида чоп эттирган бўлса; ахборотни ишончли манбадан ўзи олиб, хатосиз, таҳрирсиз ёзган бўлса энг юқори балл қўйиш мумкин. Якуний назорат топшириғи эса сен муҳаррирлик қилган деворий газета ҳисобланади. Демак, бундан камда бис

мартаба газета чиқариш машғулоти ҳис қилишинг, яъни бош муҳаррир бўлишинг шартлиги ойдинлашади. Уни баҳолашда эса «чоп этилган» янгилик ва мақолаларнинг муҳимлиги, тезкорлиги, ўқишлилиги, таҳрири, саводхонлик даражаси ва дизайни ҳисобга олинади.

Кейинги семестрда иш кўлами, жанрлар мураккаблиги ортиб боради. Репортаж, интервью, ҳисобот сингари жанрлар ўтилади. Улар ҳам ахборот жанрларига кирса-да, хабардан ҳажман катта, ўз-ўзидан ахбороти ҳам кўп бўлади.

Биринчи курсда ахборот жанрларини ўргансанг, иккинчи курсда янада мураккаброқ бўлган таҳлилий журналистика сингари жанрларга кирса-да, воқиф бўлгучилар кўп, қизим, лекин воқеа-ҳодиса ёки муаммонинг моҳиятини ҳар томонлама очиб, чуқур таҳлил ва маҳорат билан ёза оладиган ҳақиқий журналист бўлишга интилувчи иқтидорлар нисбатан кам.

Биринчи семестрда деворий газетага ёзган бўлсанг, энди таҳрибанг ошиб, даврий нашрлар учун материал тайёрлай бошлайсан. Чунки нафақат семестр амалиёти, ёзги амалиёт деган мажбурият ҳамда имкониятлар пайдо бўладики, мажбуриятни кўз бўямачилик (дейлик, таниш-билишлар ёрдамида «мақолача» чоп эттириш) билан «ёпса» ҳам ҳеч ким сезмайди, гўё. Аммо имкониятдан фойдаланмаслигинг энг катта йўқотишинг бўлади. Ишга жойлашиш пайтида сенга бундай имконият берилмайди. Семестр амалиётини ҳам, ёзгисини ҳам ўтилган жанрлар бўйича бештадан чоп этилган материал топшириш даркор. Аслида, бешта дегани бу минимум талаб талаб учун. Таъриба шуни кўрсатадики, фаол талаба-журналист йиғирма-ўттизта мақола ва хабарларни бемалол ёзиб, чоп эттира олади.

Семестр амалиёти даврида марказий нашрлар қошида ташкил этиладиган «Маҳорат мактаблари»да иштирок этиш ҳам яхши самара беради. Бунга камда иккинчи курсда таҳсил олаётган талабалар қабул қилинадиган «Маърифат» маҳорат мактабини мисол сифатида кўрсатишимиз мумкин.

Унинг асосий вазифаси талаба-журналистларни таълим-тарбия, маънавий-маъ-

рифий йўналишга ихтисослаштириш, публицистиканинг турли жанрларида ёзиш маҳоратини ошириш ҳисобланади. Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича махсус дастур яратилган, аҳамиятлиси, маҳорат мактаби учун таҳририятнинг кенг ва шинам хонасида шароит мавжуд. Унда тингловчилар Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналистлар, «Олтин қалам», «Энг улуг, энг азиз», «Йилнинг энг фаол журналисти» танловлари соҳабдорлари, таҳрибали қаламкашларнинг кўп йиллик таърибасини ўрганадилар. Бошқача айтганда, маҳорат мактаби талабаларга нафақат ўз кучи ва иқтидорини синаб кўришга, балки журналистик фаолият муҳитига шўнғиш, бу соҳанинг етакчи мутахассислари билан мулоқотда бўлиш, уларнинг ёзиш услуби ва энг яхши таърибларини ўзлаштиришга имкон беради. Маҳорат мактабининг яна бир амалий аҳамияти шундаки, талабалар газетани нашрга тайёрлаш жараёнини ўз кўзи билан кўриб, ҳар бир муҳбирнинг профессионал вазифаларини бажаришдаги индвидуал ёндашуви ва иш жараёнида ўзини ижодий намоён қилиши, котибият, мусахҳиҳлик ва фотомуҳбирлар фаолиятининг ўзига хослигини ўрганиш имкониятига ҳам эга бўлишади. Маҳорат мактаби битирувчилари кейинчалик ҳам ёзги ва семестр амалиётларини шу ерда ўташади, ходимлар билан алоқани давом эттиришади. Энг фаол битирувчиларни таҳририят ишга олиб қолади.

Ёзги амалиёт семестр амалиётидан фарқ қилади. Негаки, ёзги амалиётда талаба таътилга чиққач, факультет йўлланмаси билан аниқ бир таҳририятга боради ва турли топшириқлар олиб, шунингдек, ўйлаб юрган мавзуси бўйича ёзади. Бу даврда у бутун фикру хаёлини амалиётга қаратади. Аслида эса ижодкор ҳар қандай шароитда ҳам фикрини қозғога тудира билиши даркор. Лекин ёзги таътилдан фойдаланиб қўшимча курсларда, олайлик, тикувчилик, пазаандаликни ўрганаман, дегувчи қизлар ҳам бўлади. Бу ҳам тўғри, вақтини самарали тақсимласанг, ҳаммасига улгуриш мумкин, деган фикрдан.

Шу ўринда, талаба-журналист нега айнан матбуотдан амалиётини бошлаши керак,

деган саволга жавоб берасан. Мутахассислар фикрича (каминта ҳам уларга қўйилади), матбуотда амалиётни ўташ сўз қўлаш, гапни равои тузиш, муаммо таҳлили ва унинг ечимларини кўрсатиш, таҳрир маҳорати сингари кўникмаларни эгаллайдилар. Ана шу жараёнда иштирок этган ижодкор оммавий ахборот воситаларининг бошқа турларида ҳам муваффақият билан ишлаш олади.

Бу борада янада кўпроқ маълумотга эга бўлишни хоҳласанг, устоз журналист Хуршид Дўстмуҳаммад қаламга мансуб «Журналист бўлмоқчимисиз?» (Т.: Янги аср авлоди, 2001) рисоласини диққат билан ўқиб чиқишингни тавсия этаман. Ўқишга қизиқтириш, шу билан бирга, қизиқиб ҳақиқатга фикрга тўхталиш учун устоз ўғитларидан бир чимдим илиманан:

«... Дунёда нима кўп — соҳа ва мавзу кўп! Инсоният учун уларнинг бири биридан муҳим, бироқ битта журналист дунёдаги барча мавзуда бирдек қалам тебратавермайди-ку. Тўғрими? У ҳолда нима қилмоқ керак?»

Ўзингиз нимага қизиқишингизни ўзингиз учун аниқлаб олмаганингиз керак!

Инсон ёши улғайгани, дунёқарашини шакллангани сайин қизиқиб доираси ҳам ўзгариб, кенгайиб бораверади. Журналист қанчалик кўп нарсани билса, шунча кам, бироқ бу барча мавзуда бирдек маҳорат билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зеркимайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқингизни жилавола олиш деганда ўзингиз танлаган, яъни ўзингиз ҚИЗИҚИШ билан ўрганадиган, қизиқиб ёза оладиган мавзуларни аниқлаб олишни назарда тутган эдим. Чунки биринчидан, одам қизиққан мавзуси билан қанчалик кўп шуғулланмасин, сира чарчамайди. Зерикмайди. Ўзи зерикмайди билан ёза олади дегани эмас. Қизиқ

Дараклар

АЗАГА АЙЛАНГАН БАЙРАМ

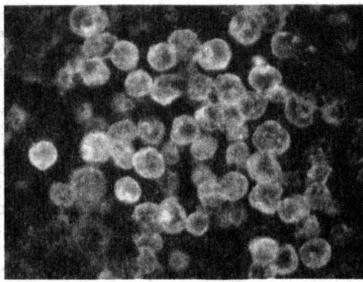
«Times Of India» нашрининг ёзишича, Хиндистоннинг Мадхья-Прадеш штатидаги ибодатхоналардан бирининг олдида юзага келган тикилинч натижасида 115 киши ҳаётдан кўз юмган, уларнинг 30 нафари болалар эди. Юздан ортиқ фуқаролар турли кўринишдаги тан жароҳатлар олишди.

Воқеа яқшанба кўни Ратан Гарх Мата ибодатхонаси олдидаги кўприкда содир бўлди. Шу кўни 50 минг нафар киши мамлакатдаги Дурга диний байрамнинг 10 кўнини нишонлаш учун йиғилганди. Фалокатга кўприкнинг кулаётгани ҳақидаги ёлгон хабар сабаб бўлган. Полиция ходимларининг ваҳимага тушган одамларни калтаклаши вазиятни янада ёмонлаштирди. Таҳликага тушган кишиларнинг аксарияти кўприкдан дарёга сакраган. Маълум бўлишича, 50 дан зиёд киши тикилинч, 60 дан ортиги эса чўкиш оқибатида ҳалок бўлган.

53 АСРЛИК ТОПИЛМА ДОВРУҒИ

«Austrian Press» агентлиги тарқатган маълумотларга қараганда, австралиялик генетиклар бундан 5300 йил олдин мумиёланган, 1991 йилда Алп музликларидан топилган кишининг ҳозирги кундаги 19 нафар авлодини аниқлашди.

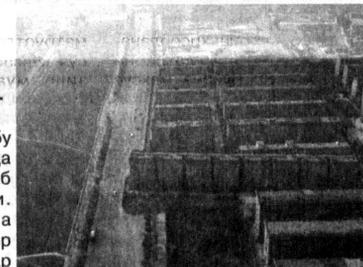

Бунинг учун Иннсбрук тиббиёт университети олимлари турли омилларга кўра тахмин қилинган 370 нафар кишининг генини ўрганишди. Улар, шунингдек, мазкур авлод вакилларининг қолган қисмини Италия ва Швецария худудларидан ҳам излашни режалаштиришмоқда.

Олимлар қадимий топилмани 20 йил давомида изчил ўрганиб, ўша давр одамлари асосан чорвачилик билан шуғулланганидан тортиб, қандай маҳсулотлар билан озиқлангани ва турмуш тарзи ва бошқа қимматли маълумотларга эга бўлишди.

ЭЪТИБОРСИЗЛИК ОҚИБАТИДА

Маҳаллий амалдорларнинг эътиборсизлиги туфайли Хитойнинг Сянь шаҳри (Шаньси провинцияси)даги турар жой биноси янги қурилаётган йўлнинг қоқ ўртасига тушиб қолди.

Кўп хонадонли бу уйга бошқа худудда яшовчи аҳоли кўчириб келтирилган эди. Одамлар янги уйга кўчиб келганидан бир неча ой ўтгач, шаҳар маъмурияти транспорт ҳолатини яхшилаш мақсадида мавзе ёнидан автомагистраль ўтказишга қарор қилишди. Шунда маҳаллий ҳукуматнинг қурувчиларга битта «ортиқча» уйни қуришга ижозат бергани ошкор бўлиб қолди.

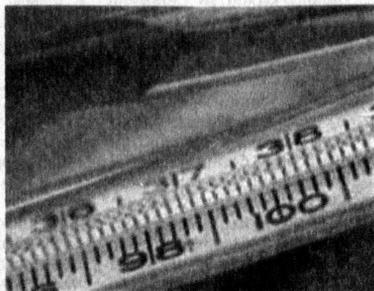
Табиийки, мазкур уйда истиқомат қилувчилар бу аҳволдан норози бўлиб, фақат каттагина товон пули эвазига бошқа жойга кўчиб кетиш истагини билдиришди. Маҳаллий ҳукумат вакиллари бинони бузиш ва аҳолини кўчириш анча қимматга тушишни эътиборга олиб, охир-оқибатда уйга тегмасликка қарор қилишди.

Очиги, қурилиш соҳасидаги бундай чалкашликлар Хитойда тез-тез учраб турадиган ҳодиса. Хусусан, 2012 йилнинг декабрь ойида мазкур провинцияда барпо этилган кўп қаватли тураржой бинолари қабристон худудига туташиб қолган эди. Ушунда марҳумларнинг қариндошлари товон пули камлигини рўқча қилиб, ўзларига тегишли майитлар ҳокими олишдан бош тортишди.

Ўтган йили Веннинг шаҳрида яшовчи бир оила эса қурилиш мўлжалланган трасса устига тушиб қолган уйларида кўчидан бош тортишди. Эр-хотинлардан магистраль тайёр бўлгандан кейин кўчишга бир амаллаб розилик олинди. Боз устига, уларга тўланадиган товон пули миқдори 35,3 минг доллардан 41,8 минг долларга оширилди.

ЖССТ СИМБЛИ ТЕРМОМЕТРЛАРГА ҚАРШИ

Яқинда Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) жамоатчилик эътиборига зарарли тиббиёт ускуналарининг рўйхатини ҳавола этди.

Экспертларнинг фикрига кўра, ҳозир дунёда симбли термометрларни истёмоладан чиқариб ташлаш борасида симобдан фойдаланишни мувофиқлаштирувчи Кумамотода (Япония) қабул қилинган конвенция амал қилмоқда.

Яқинда конвенция доирасида ЖССТ ва «Зарарсиз соғлиқни сақлаш» ташкилоти ходимлари тиббиёт соҳасида ишлатилаётган барча ўлчов асбобларидаги захарли моддаларни олиб ташлаш бўйича тадбир уюштирди. Мазкур анжуманда улар симобнинг ўрнига хавфсизроқ ҳисобланган бошқа ускуналарни жорий этиш борасида фикр алмашди. Халқаро битимнинг яна бир мақсади атроф-муҳитга симобнинг захарли буғлари тасирини камайтиришдир.

Шунингдек, ЖССТ вакиллари истиқболдаги режалар ҳақида ҳам тўхталишди. Хусусан, 2018 йилга бориб сирка альдегидларини ишлаб чиқаришда симобдан фойдаланишни тақиқлаш режалаштирилмоқда. 2030 йилга бориб эса бутун жаҳонда турли тиббий ўлчов асбобларида симобдан фойдаланишни тақиқлаш тўғрисидаги ҳужжатни имзолаш кўзда тутилмоқда.

ТУРИЗМ

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ХИЗМАТИДА

Қайси бир юртда тинчлик ва осойишталик барқарор бўлса, ўша ерда тараққиётга эришилади. Аксинча... «Бир кун жанжал бўлган уйдан қирқ кун барака кетади», деган халқ ҳикмати бежиз эмас. Маълумки, 2011 йилнинг баҳорида араб улкаларида бошланган ўзаро низола тобора чигаллашиб, минтақа ҳаловатини олиб қўйди. Минглаб бегуноҳ инсонлар қарама-қаршилиқлар қурбонига айланмоқда.

Аслида бундай беқарорликларнинг келиб чиқишига кўп жиҳатдан юзага келган вазиятни тўғри баҳолай билмаслик, маънавий ва сиёсий масалаларга лоқайдлик, бепарволик билан қараш, бу борада тегишли ишлар амалга оширилмагани сабаб бўлади. Аҳоли орасида бой ва камбағалларнинг кескин табақаланиб кетиши, ишсизлик масаласига эътиборсизлик ҳам муаммонинг асосий сабабларидандир.

Хуллас, дунёдаги беқарорлик сабаб жаҳон миқёсида ушбу шарҳимиз мавзуси — сайёҳлик соҳаси кўраётган даромад миқдори борган сари камайиб кетмоқда. Reuters агентлиги бўлинимаси Breaking-Newsнинг ҳисоб-китобларига қараганда, Яқин Шарқ ва Шимолий Африка давлатларининг «араб баҳори»дан кўрган зарари 225 миллиард АҚШ долларини ташкил этади. Экспертларнинг таъкидлашларича, дунё сайёҳлик марказларидан бири бўлмиш Миср Араб Республикаси кўрган зарар миқдори 4,2 фоизни ташкил этмоқда. Бошқа экспертларнинг хулосаларича, Миср туризми икки йил мобайнида 24 миллиард АҚШ долларидан зиёд зарар кўрган. Қадимий осорию атиқаларга бой Тунис, Сурия каби мамлакатларнинг сайёҳлик тизими ҳақида ҳам шундай фикрларни билдириш мумкин.

Бутунжаҳон туризм ташкилоти (UNWTO) бу соҳага иқтисодийнинг етакчи тармоқларидан бири, инклюзив тараққиёт ва тинчлик гарови деб қарайди. Бу ташкилот туризмнинг ижтимоий-иқтисодий ўсишдаги ҳиссасини янада кучайтириш орқали унинг салбий оқибатларини бартарф этиш борасида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Мингйиллик ривожланиш мақсадларини амалга ошириши ҳам ўз олдига муҳим вазифа қилиб қўйган. Ташкилот дунёнинг 100 дан ортиқ мамлакатларида туризм сиёсатини яритиб келмоқда. Мазкур ташкилотга қарийб 160 та давлат аъзоликка қабул қилинган ҳамда хусусий секторда, таълим муассасаларида, маҳаллий туризм агент-

ликларидан унинг 400 дан зиёд филиаллари фаолият кўрсатмоқда. Ўтган қарийб бир асрлик давр мобайнида туризмга бўлган эътибор Ер шарининг барча қитъаларида сезиларли даражада кучайди. Энг сўнгги маълумотларга асосланганда, 2013 йил ҳолатига кўра, Бутунжаҳон туризм ташкилотига аъзо давлатлар сони 156 тани ташкил этмоқда.

Соҳа йил сайин оммавийлашаётганига қарамай, 2008 йилнинг иккинчи ярмидан бошланган жаҳондаги иқтисодий танглик ва Н, N, вирусининг дунё бўйича кенг тарқалиши туризм ривожига салбий таъсир кўрсатди. Бу жараёнлар узокқа чўзилмади. Кейинчалик уч-тўрт йил оралиғида секин-аста бўлса-да, дунё бўйлаб саёҳатчилар оқими жадаллашаётгани, халқаро туризмнинг мавқеи қайта тикланаётгани кузатилмоқда.

Хатто аввалги йиллардаги юзори кўрсаткичлар янгиланиб, 2012 йил давомида визалар асосида саёҳатга чиққан туристларнинг сони инсоният тарихида илк маротаба 1 миллиард нафардан ошди. Модоники, ер юзидан истиқомат қилувчи одамларнинг ҳар етти нафаридан биттаси ўз юртидан ташқарига саёҳат учун чиқиш имконига эга экан, бу албатта, қувонарли ҳолат. Чунки қорни тўқ, усти бут, оиласи тинч, тани соғ одамгина саёҳат қилишга қодир бўлади.

Халқаро туризмга 2011 йилда сарфланган жами маблағлар 1 триллион 30 миллиард АҚШ долларини ташкил этган бўлса, бу қўрсаткич 2010 йилда 3,8 фоиз пастроқ эди. Ўтган 2012 йили Хитой халқаро туризмга маблағ сарфлаш бўйича Германия ва Америка Қўшма Штатларини ортда қолдириб жаҳонда биринчи ўринга чиқиб олди. Биргина ўтган йилнинг ўзида Хитой резидентларининг истироҳат учун 102 миллиард АҚШ долларини миқдоридан маблағ сарфлагани ҳақиқатан ҳам ҳайратланарли воқеа. Шу ўринда яна бир жиҳатни алоҳида таъкидлаш ўринли, Хитой ҳамда ривожланаётган молия бозорларида эга бўлган Россия ва Бразилия каби мамлакатлар ушбу

йўналишга сарфланаётган харажатлар миқдорини сўнгги бир неча ўн йилликлар давомида сезиларли даражада оширишга эришди. Бундай натижалар соҳага оид кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш ҳисобига кўлга киритилмоқда.

Туризм кўплаб мамлакатлар тараққиётида бениҳоя катта ўрин тутди ва баъзи ҳолларда ўта муҳим тармоқ саналди. Бу соҳа давлатларнинг ижтимоий, маданий, таълим ва иқтисодий сектори, хусусан, халқаро алоқаларни мустаҳкамлаш учун ҳаётий аҳамият касб этишини биргина мисолда кўриш мумкин. Масалан, туризм дунёдаги барча мамлакатларни бирга қўшиб ҳисоблаганда яли хизматлар экспортининг 30 фоизини, яли товар ва хизматлар экспортининг 6 фоизини ташкил этади. Бундан ташқари, иқтисодийнинг хизмат кўрсатиш секторидан, хусусан, авиатранспорт, кема катнови ва таксиларни йўлга қўйиш каби транспорт хизматлари, отеллар, санаторийлар ва курортларни ишга тушириш билан боғлиқ меҳмонхона хизматлари, истироҳат боғлари, савдо марказлари, мусиқий дам олиш масканлари, театрлар қуриш орқали уларда кўнгилочар тадбирларни ташкил қилиш учун янги иш ўринларини яратиш заруратининг пайдо бўлишига олиб келади. Бу эса, ўз навбатида, туризмнинг ҳар қандай давлат иқтисодиётида нақадар катта имкониятлар эшигини очиб бера олишига ҳеч қандай шубҳа қолдирмайди.

Ер юзидан туризмдан энг кўп даромад қиладиган 5 та давлатнинг номи Бутунжаҳон туризм ташкилоти томонидан расман эълон қилинган, унга кўра биринчи ўринда Америка Қўшма Штатлари (йилига 126,2 миллиард), иккинчи ўринда Испания (55,9 милли-

ард), сўнгра Франция (53,7 миллиард), кейинги ўринларда Хитой (50 миллиард) ва Италия (41,2 миллиард) АҚШ долларини миқдоридан фойда кўради. Энг кўп маблағ сарфлайдиганлар ҳам деярли ўша давлатлар. Таъкидланганидек, биринчиси Хитой, иккинчи Германия, сўнгра АҚШ, кейинги ўринларда Буюк Британия, Россия, Франция, Канада, Япония, Австралия ва Италия.

Маълумки, туризмнинг бир неча турлари мавжуд. Мисол учун, денгиз, кулинария, спорт, тиббиёт, архитектура, таълим туризми ва ҳоказо. Сўнгги пайтларда экотуризм атамаси ҳам жаҳон тилшунослиги луғатини бойитди. Яқин йилларда инсоният коинот туризмининг ҳам кашф қилса, ажаб эмас. Бу йўналишда дастлабки қадамлар қўйилаётгани фикримизни далиллайди.

Туризм ҳақида гапирилганда мамлакатимизнинг бу борадаги имкониятлари ҳақида алоҳида фикр юритиш керак. Юртимиз Бутунжаҳон туризм ташкилотига 1993 йилда аъзо бўлган. Бугунги кунда ушбу халқаро ташкилот билан Ўзбекистон ўртасида ўрнатилган мустаҳкам алоқалар мамлакатимизнинг туристик салоҳиятини ошириш, аждодларимизнинг улкан маданий меросини кенг тарғиб қилишга хизмат қилмоқда. Бундан 20 йил муқаддам Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон туризм» Миллий компаниясини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинган эди. Ушбу фармон Ўзбекистонда мазкур тизимни жаҳон стандартларига мослаштириш, соҳанинг бошқарув механизмининг шакллантириш ва унинг иқтисодий самарадорлигини оширишга замин ҳозирлади. Ўтган йилги йил давомида «Ўзбектуризм» Миллий компаниясини томонидан «Шодлик-Палас», «Афросиёб-Палас», «Бу-

хоро-Палас», «Гранд Бухоро», «Шахрисабз юлдузи», «Регистон» ва бошқа кўплаб халқаро стандартларга тўлиқ жавоб берадиган меҳмонхоналар фойдаланишга топширилди. Машҳур Регистон майдонида 1994 йилда бўлиб ўтган конференцияда туризмни ривожлантириш тўғрисида Самарқанд декларацияси имзоланди. Орадан бир йил ўтиб, Бутунжаҳон туризм ташкилоти Тошкентда ҳар йили ўтказиладиган Халқаро туризм ярмаркасини таъсис этди. Ўзбекистон 24 та давлат билан ҳамкорликда Бутунжаҳон туризм ташкилотининг «Буюк ипак йўли бўйлаб саёҳат» дастурида иштирок этиб келмоқда. Бутунжаҳон туризм ташкилоти ўзининг 1997 йили Истанбулда бўлиб ўтган 12 Бош ассамблеясида компаниянинг халқаро майдондаги фаол иштирокини эътироф этиб, ташкилотнинг Франция ва Италия давлатларидан иборат таркибда тузилган Ижроия Кенгаши аъзолигига Ўзбекистонни ҳам сайлаш таклифини ўртага ташлади. Ўзбекистонда туризм бўйича малакали мутахассисларни тайёрлаш мақсадида 2000 йили Тошкент давлат иқтисодий университетига «Халқаро туризм» факультети очилди.

Бугун мамлакатимиз халқаро туризм бозорига ўз имиджига эга. Бизда туризмнинг денгиз йўналишидан ташқари барча турларини ривожлантириш имконияти мавжуд. Ҳар йили Ўзбекистонга 1 миллиондан ортиқ туристларнинг таъриф буюриши соҳанинг иқтисодий имтиёзига нечоғли улкан фойда келтира олишидан далолат беради. Демак, дунё халқларининг қизиқиши тобора ортиб бораётган қадимий заманимизга меҳмонларнинг оқими келажақда янада кўпайишига шубҳа йўқ.

Абдували САЙБАЗАРОВ

ЖИСМОНИЙ ФАОЛЛИК САРАТОН ХАВФИНИ КАМАЙТИРАДИ

Америка онкологлар жамиятининг Атлантадаги бўлими ходимлари ўтказган тадқиқотлар эллик ва ундан катта ёшдаги аёлларнинг ҳар кўни бир соат тоза ҳавода сайр этиши кўкрак бези саратони хасталигига чалиниш хавфининг анча камайтиришини тасдиқлашди.

Гарчи шифокорлар жисмоний машғулотларнинг инсон саломатлигига фойдаси ҳақида анчадан буён таъкидлаб келишаётган бўлса-да, олимлар бу гал асосий эътиборни енгил жисмоний машқлар, хусусан, тоза ҳавода кўпроқ юришга қаратишди. Ушбу тажрибада менопауза палласини бошидан кечириётган 73 минг нафардан зиёд 50 ёшдан 74 ёшгача бўлган аёллар иштирок этди.

Маълум бўлишича, ҳафтасига 7 соатдан кўпроқ тоза ҳавода сайр этган аёлларда кўкрак бези саратонига дучор бўлиш хатари 14 фоизга камайган. Жисмоний машқларнинг фаол турлари (югуриш, сузиш, теннис ва аэробика) билан шуғулланувчи аёлларда эса хасталикка чалиниш хавфи 25 фоизга камайиши исботланди.

— Бизнинг тадқиқотларимиз кўкрак бези саратони касаллигининг олдини олишда муҳим роль ўйнайдиган янги далилларни берди ва ҳатто инсон турмуш тарзи маромини би-

роз ўзгартириш ҳам вазиятга жиддий таъсир этиши мумкинлигини кўрсатди. Саратонга қарши энг яхши восита касалликни тўхтатиш қилиши, — дейди тадқиқотчи Делит Морган.

Шу билан бирга Вашингтон университети, Дана-Фарбер саратон институти ҳамда Гарвард тиббиёт мактаби мутахассислари ҳам ёнғоқ мойини мунтазам истеъмол қилиш саратон касаллигига чалинишни 39 фоизга камайтиришини аниқлаган.

ГОРЛАРДАГИ СУРАТЛАР МУАЛЛИФИ КИМ?

Америкалик археолог Дин Сноунинг узок йиллар давомидаги тадқиқотлари натижасида қадимий горлардаги суратларни аёллар яратишгани аён бўлди. Эксперт Франция ва Испаниядаги саккизта гордаги юзлаб қўл изларини тадқиқ этиб, улардан 75 фоиз аёлларга тааллуқли, деган хулосага келди.

Олимнинг бундай фикрга келишига Англиялик биолог Жон Меннингнинг эркак ва аёл бармоқлари узунлигига фарқ мавжудлиги ҳақидаги тадқиқоти сабаб бўлди. Одатда аёллар кўрсаткичи ва номсиз бармоқларининг узунлиги деярли бир хил бўлади. Ваҳоланки эркакларда номсиз бармоқ кўрсаткичи бармоқдан бироз узунроқ.

Испаниядаги Эл-Кастильо горидидаги 16 та ва Франциядаги Пеш-Мерль ва Гарга горларидаги 11 та бармоқ излари ўлчаб чиқилди. Шунда улардан 24 таси аёлларга мансублиги аниқланди.

— Узок вақт мобайнида адабиётларда асоссиз равишда горлардаги суратларнинг муаллифлари эркаклар деб тахмин қилинарди, ammo менинг тадқиқотларим бунинг аксини кўрсатди, — дейди Дин Сноу.

Интернет материаллари асосида А.АЗИМОВ тайёрлади.

Тахририят почтасидан

Никобланган зоялар
нимага хизмат қилади?!

Инсоният умри давомида бIRON БИР ҒОЯГА таяниб яшайди. Бусиз ҳаёт лаззати бегона. Мақсадлар қанчалик улғу бўлса, турмуш фаровон ва осойишта кечеди. Наманган давлат университетидеда жорий ўқув йилидан бошлаб «Миллий ғоя, маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими» йўналишида «Ғоялар фалсафаси» номли янги фанни амалиётга тадбиқ этилиши айна муддао бўлди. Чунки ҳар бир миллат ўз урф-одатлари, демакки, ўз қадриятларини авайлаб яшаса, қамолга етади. Бу илм масқанида ана шу ёндашув асосий мезон қилиб олинди.

М аълумки, кўзланган олий мақсад сари дадил одимлашда маълум ғоя ва мафкура етакчи даъваткор тушунча сифатида майдонга чиқади. Бу ўринда ҳар қандай сўз, мулоҳаза, тушунча-ю, талқинлар ғоя бўла олмайди. Аниқроғи, уларнинг туб замирида бунёдкорлик мужассамми ёки вайронкорлик, деган мезондан келиб чиқиб тафаккур қилинса, қоса тағидаги нимқоса кўриниб қолади. Юртбошимиз таъбири билан айтганда, бугун «мафкуравий полигонлар ядро полигонларидан кучлироқ» эканини ҳисобга олган ҳолда мулоҳаза қилсак, нимқосани ошқор этибгина қолмай, уни мулақо инкор этиш орқали мафкуравий иммунитетнинг кучини намойиш қилган бўлаемиз.

Юқоридеда таъкидлаб ўтилганидек, ғоялар икки хил: бунёдкор ёки вайронкор руҳда бўлиши мумкин. Бизларни янада хушёр ва эҳтиёткор бўлишга қорлайдиган омиллардан бири шуки, миллий қадриятларга раҳна солувчи, акс тарбия кўрсатувчи вайронкорлик тарғиботчилари киши билмас йўдан бориб, у ёки бу ғояни кенг тарғиб этишда восита ўлароқ, кичкинтойлар учун яратилган мультфильмлардан, санъат ва адабиёт, айниқса, кинофильмлардан макорона мақсадларда фойдаланаётгани эндиликда сир бўлмай қолди. «Аргументи ва факты» газетасининг шу йил август ойи сонларининг бирида «Мы все в шоке!» деган мақола эълон қилинди. Унда мухбир билан суҳбатда бўлган голливуд актёри Мэтт Дэймон Бостон

шаҳрида содир этилган кўпурувчиликдан қаттиқ изтиробда эканини таъкидлаб: «Ҳар қандай қотилликни ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Айниқса, болалар жабрланганда. Дунёдаги биронта дин бундай қилмишни оқламайди ва бирор мақсад зўравонликларга асос бўла олмайди», деган мулоҳазаларни баён этади.

Ҳа, актёрнинг айтганлари жуда ўринли. Дарҳақиқат, портлатиш, отиш, одам ўлдирish кўпурувчилик аталмиш ёвуз аждаҳо танасидаги учта бош кабидир. Буни қарангки, мухбир шу изтиробли ҳислар, эзгу туйғулар оғушида турган, ҳар қандай бузғунчиликни қаттиқ қораловчи актёрга куйидаги энг асосли саволни беради: «Сиз фильмларда роль уйнаганингизда қўлингизда гуллар билан эмас, тиш-тирноғигача қуролланган кимса сифатида намоён бўласиз-ку?» Энди жавобга эътибор беринг-а: «Ахир бу кино-ку!..

Узини ролдагидек «инсоният халоскори» сифатида ҳис қилувчи бу актёр наҳот кино очик-ойдин тарғибот воситаси, ғоявий озуқа манбаи эканини шунчаки «Ахир бу кино-ку» деган изоҳ билан ниқоблаб бўлмаслигини тушуниб ет-маса? Шу ўринда бир далил: маълумотларга қараганда, дунёга тарқатилган (ёки сотилган) жангариликни тарғиб этувчи киноларнинг тўртдан уч қисми (!) АҚШ ҳис-

сасига тўғри келади. Ана шу далилни ўқигач, яна бир ҳикматни эсладим. Бу АҚШгаям, бошқа ноҳилис кайфиятдаги «одамлар»гаям тааллуқи: «Ҳар ким эканини ўради». Бундай адолат тамойилида бирор шахсга, жамиятга ёки давлатга имтиёз, истисно йўқ. Илло, куч — адолат. Бунинг акси бўлиши мумкин эмас.

16 август кунини Вашингтонда жойлашган АҚШ ҳарбий флоты бошқармаси бизнесида истеъфодаги зобит 34 ёшли Аарон Алексис тиш-тирноғигача қуролланган алфозда отиш-ма уюштириб, 13 кишини ўлдирди ва бир неча кишини яралади. Ҳарқалай энди бу (Дэймон эътироф этганидек) кино эмаслиги аниқ. Нима ҳам дердик. Бу сўзларни ёзишдан мақсадимиз кимларнидир айблаш, уларнинг ички ишига, гоёсига, мафкурасига аралашувчи эмас. Юртдошларимизни глобаллашган дунёда «Бирни кўриб фикр қил...» дейиш орқали ҳаммиса оғоҳ бўлиб, миллатимиз тараққиёти йўлида Президентимиз томонидан олға сурилган бош ғоямиз — Ватан равнақи, юрт тинчлиги, халқ фаровонлиги, комил инсон тарбияси, миллатлараро тотувлик ва динлараро бағрикенглик каби эзгу интилишларда собит бўлишга даъват қилиш, ҳолос.

Мухҳиддин МИРЗААХМАД
Наманган шахри

Тушунча

ДУНЁНИ МУҲАББАТ ҚУТҚАРАДИ

Меҳр билан экилан таёқ,
Бир кун берар мева-ю яроқ.
(Халқ мақоли)

Эл орасида «Тузаллик дунёни қутқаради» деган нақл бор. Мен уни сал ўзгартириб, муҳаббат дунёни қутқаради, дегим келди. Негаки, билак кучи нари борса икки ёки уч кишини енгиши мумкин. Аммо меҳрнинг, муҳаббатнинг қудрати олдида бутун инсоният бош эгиши тайин.

Шу ўринда тиббиёт ўқитувчимизнинг: «Шифокор бемор дардининг 30 фоизини дори-дармон билан, 70 фоизини эса ширин сўзи билан даволайди. Бемор учун бир кунлик муолажадан кўра меҳр билан айтилган «сиз, албатта, тузаласиз» деган далда кўпроқ шифо бўлади», деб айтган сўзлари ёдимга тушди. Меҳрнинг қанчалик қудратли куч эканини исботлайди бу сўзлар.

Сўз энг таъсирчан қуроллардан биридир. Инсоннинг қаҳри бошқа бир кишининг кўнглини чилларчин қилиши, унинг меҳри эса кимгадир умид бағишлаши мумкин. Ота-она фарзандига ёшлагидан «сен катта одам бўласан» деб уқтирса, у албатта, шундай инсон бўлишга интилади. Агар «Сен ҳеч нимага яра-

майсан» деса, у чиндан-да ҳеч нимага ярамайдиган бўлиб улғаяди.

Оиладаги муҳит бола тарбиясига катта таъсир кўрсатади. Она отадан меҳрини аямаса, ота эса онани кўз қорачигидек авайласа, қолаверса, ҳар бир сўзда ўзгача меҳр туйғуси-уфуриб турса, келажакда бола ҳам оиласида худди шундай муҳит яратади. Ахир қуш уясида кўрганини қилади, деб бежиз айтишмаган-ку!

Бир синфдошим бўларди. Мактабда иккаммиса илм олишда рақобатчи эдик. Гоҳида у мендан илгорроқ бўларди. Аммо мактабдан сўнг олий ўқув юртига ҳужжат топширмади. Унинг айтишича, ўғай онаси унга «Барибир ўқишга кира олмайсан. Институтда фақат пули борлар ўқишади. Билиминг ҳеч нимага ярамайди», деб умидини сўндираверган. Бу гап эса унга қаттиқ таъсир қилган экан. Агар ўшанда онаси меҳр билан «Сен ўқишга кирасан», деганида синфдошим ҳозир талаба бўлармиди?.. Биргина меҳрнинг кемтиклиги бир инсоннинг бутун умрини алғовдалғов қилиб юбориши мумкинлиги шу мисолнинг ўзидаёқ тасдиғини топади. Демак, фарзанднинг келажатини ҳал қилувчи асосий омиллардан бири — сўз сеҳрига сингиб кетган меҳрнинг кучи экан.

Шаҳноза ОЛИМОВА,
ЎЗМУ талабаси

21 октябрь — «Давлат тили ҳақида»ги қонун қабул қилинган кун

ОНА ТИЛИ — миллат руҳиятини белгиловчи омил

Бу мунаввар оламда инсоний муносабатлар воситаси бўлмиш тилнинг аҳамияти катта. Она тили миллатнинг асосий белгиларидан бири ҳисобланади. Халқнинг миллатнинг ўзлигини намоён қилади.

авлатимиз раҳбари Имом Каримов «Юксак маънавият энгилмас куч» асаридеда шундай фикрни билдирган: «Ўзликни англаш миллий онг ва тафаккурнинг ифодаси авлодлар ўртасидаги руҳий, маънавий боғлиқлик тил орқали намоён бўлади, жамики эзгу фазилатлар инсон қалбига, аввало, она алласи, она тилининг бетакрор жозибаси билан сингади».

Чиндан ҳам Она тили миллат руҳиятини ифодаловчи омил, халқнинг энг буюк қадриятларидан биридир.

1989 йил 21 октябрда Давлат тили тўғрисида қонун қабул қилинди. Мустақилликка эришганимиздан кейин ўзбек тили ривожига катта эътибор қаратилди. Натижада Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, давлат тили ҳақидаги қонунда ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги мақоми, уни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари белгиланди. Ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилган кун мамлакатимизда тил байрами сифатида кенг нишонланади. Юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар тилимиз ривожига ҳам ижобий таъ-

сир этмоқда. Унинг лугат хазинаси янги сўз ва тушунчалар билан бойимоқда.

Биз иш фаолиятимиз давомида тил тўғрисидаги қонунга қатъий амал қилаемиз. Туғилганлик ҳолатини қайд этишда Давлат тили ҳақидаги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 15-моддаси асосида тарихий ва миллий аъналарга риоя қилиш мақсадида фамилияси, исми, ота исмини ёздирди истаги бўлганда, оталик белгиланганда, ота-онанинг фамилияси, исми ва отасининг исми ўзгартирилганда, имловий хато, ноаниқликлар бўлганда, отасининг исми ёзилмай қолганда, агар далолатнома ёзувда исми қисқартирилиб ёки эрқалатиш шаклида ёзилган бўлса, шунингдек, бошқа зарур ҳолатларда она тили қонуниятларига асосланилади.

Фарзандга исм берилганда, уни миллий урф-одат ва қадриятларимизни эътироф этган ҳолда қайд этишга ҳаракат қилаемиз. Ўз тилини қадрлаш маданият белгиси. Айна она тили туфайли инсон ўз аждодлари урф-одатлари, аъналарини давом эттиради. Яъни уларнинг айтган ўғитлари ёзиб қолдирган асарлари қилган эзгу ишлари она тили орқали авлоддан авлодга ўтиб, боқийлик касб этади.

Она тилини пухта билиш, у билан гурурланиш, авайлаб-асраш, миллий, маънавий жиҳатдан ўзлигини англаш ифодаси бўлса бошқа тилларни билишга интилиш маданият белгисидир. Шундай экан, тил миллий бойлиғимиз, миллатимиз хулқи эканини унутмайлик.

Санам ХУДОЙҚУЛОВА, Раъно ПАРДАЕВА,
Қамаши тумани ФХДБ бўлими инспекторлари

Хотира — азиз

Олтинкўл қадимдан забардаст, ориятли полвонлар юрти саналган. Бу ердан чиққан Замчамат полвон. Қораполвон. Бойтура полвон. Мутал полвон. Очил полвон. Ориф полвон. Эргаш полвон. Ортиқ полвон. Катта Жакбар, кичик Жакбар полвонлар. Абдулла полвон. Ҳамроқул полвон каби баҳодирлар туман довуғини нафақат вилоят, республика, балки қўшни мамлакатларгача ёйишган. Ўз даврида спорт устаси ёки усталикка номзод даражасига етган, энг муҳими мард ва ҳалоллиги, ахлоқи билан халқ эътиромини қозонган бу полвонларнинг ҳар бири ҳақида алоҳида китоб ёзса, арзийди. Бугун ана шундай полвонлардан бири, белбоғли кураш бўйича ном чиқарган Қораполвон ҳақида ҳикоя қиламан.

О қтепалик Очил полвон тўй қилиб, элга ош берган кун эди. Байрам, сайил ва тўйларда кураш ташкил этилиши одат тусига кирган даврлар. Очил полвон ҳам удумга кўра, катта кичик полвонларни даврага чорлади. Халқ тўпланди. Қизгин беллашувлар бошланди. Биринчи ёш полвонлар бел олишдилар. Халойик уларни қарсақлар, «баракалла, ҳалол», «кам бўлма» деган хитоблар билан олқишлаб турди. Кейин номдор полвонларга навбат келди. Томошабинларнинг ҳаяжони ортгандан орти. Зурдан зўри саралана бошланди. Туманга меҳмон бўлган полвон-

лардан бири барча талабгорларни енгаётган эди. Аввалога жим қолган муҳлислар бир оз ўтгач, ҳалол ўйин кўрсатиб, ўз кучи ва маҳорати билан рақибларни доғда қолдираётган меҳмонни олқишлашга тушдилар. Шу пайт тўйхонага гурсурс қадам ташлаб Қораполвон кириб келди. Томошабинлар «ана энди курашнинг зўрини кўраемиз», дегандай қийқириб юборишди.

Собик ширкат ҳўжалигида меҳанизиранг бўлиб ишлайдиган Қораполвон ўша кунини Улғунор туманига, култивацияга кўмаклашиш учун кетган экан. Кураш тафсилотларини эшитиб, қайтиб келибди. У тезда тўй қилиб, ўртага чиқди. Ҳаммани йиқитаётган курашчи билан кучоқлашиб кўришиб, са-

КОРАПОЛВОН

мимий аҳволлашди. Кейин улар ўртасидаги олишув бошланди. Эҳ, кекса ёшдаги кураш ишқибозлари бу беллашувни ҳали-ҳануз мароқ билан галириб юрмоқда. Ўзим ҳам ҳақиқий ўзбекиона курашнинг намоёиши бўлганда-да бу беллашув: чалдаст, ҳужумкор, ҳалол. Томонларнинг ҳар иккиси жуда кучли эди. Маҳорат бодига ҳам бир-биридан қолишмасди. Шиддатли бел олишларнинг бирида Қораполвон рақибининг хатосидан фойдаланиб, уни азот кўтарди-да, эҳтиёткорлик билан ерга ётқизди. Тўйхонани ҳайқириклар тўтиб кетди...

— Меҳмон Баликчи туманидан келган Аҳмадхўжа полвон эди, — дея эслайди қтепалик Тожимат полвон Ҳамдамов. — Жуда кучли, азамат йигит эди. Ўз даврида унга Олтинкўлда Қораполвондан бошқа бирор бас кела олмаган.

Асли исми-шарифи Солижон Омонов бўлган Қораполвон 1928 йилда Олтинкўл қишлоғининг Сарой маҳалласида туғилган. Отаси Омон ҳожи қишлоқнинг обрўли кишиларидан эди (у ҳам ўз даврида елкаси ер кўрмаган полвонлардан бўлган). Солижон табиятан қорачадан келган бола бўлгани боис онаси Тошхон момо уни ерқалатиб, Қоравой деб қақирар эди. Кейинчалик бу ном ҳайбати, салобатига

мос келганиданми, уни Қораполвон, деб атай бошлаганлар. Шу ном билан довуқ қозонгач, унинг асли исми тенгкўр дўстлар, таниш-билиш, шоғирдлар, даврдоллар ёдидан кўтарилиб гўё. Ҳатто баъзи ҳужжатларда ҳам у Қоравой Омонов деб юритилган.

— Менинг Мутал полвон бўлиб танилишимда Қораполвоннинг жуда катта меҳнатлари бор, — дейди Оразий қишлоғининг Чўм-боғич маҳалласида яшовчи этмиш саккиз ёшли отахон Мутал полвон Турғунов. — У ўз шоғирдларига нафақат кураш сирларини, балки одоб-ахлоқ, кўча-кўйда юриш-туриш, давраларда ўзини тутуш, сўзлашиш қоидаларини эринмай уқтирарди. Халолликка ўргатарди.

Мутал полвоннинг айтишича, қорасувлик машҳур курашчи Мухтор полвон Қораполвон билан бел олишига асосий бўлганидан кейин навбатдаги беллашувга жиддий тайёргарлик кўрибди. Эл-юртга «шу сафар Қораполвонни йиқитсам, ҳўкиз сўйиб тўй қиламан», деб ваъда берибди. Нихоят улар ўшанда Аска шаҳрида ўтган вилоят биринчилиги мусобақасида тақрор учрашибдилар. Шиддатли кураш бошланбди. Томошабинларга бетакрор

лаҳзалар, завқ-шавқ улашган мазкур беллашувда Қораполвоннинг кўли яна баланд келибди. Шунда Мухтор полвон даврада туриб, «тан бердим, полвон, кўп яшанг», дея эҳтиром кўрсатган экан.

— Қораполвон 1947 йилдан кураша бошлаган, — дейди тахрирчи мураббий, меҳнат фахрийси Шаробиддин ака Тошматов. — У 1957 йили Москвада ўтказилган спартакиадада ўзбек миллий курашини намоёиши этган. Қораполвон мард, ориятли курашчи эди.

Айтишларича, катта мусобақаларнинг бирида Қораполвоннинг енганга «Урал» мотоцикли ваъда қилинади. Даврага Қораполвон билан бир номдор полвон чиқади. Халиги киши «йиқилиб берсангиз, мотоциклиннинг ярим пули сизники бўлади», дея шивирлайди полвоннинг қулони. Қораполвон «йўқ, бу курашчи шаънига мос эмас», деб жавоб беради ва уни йиқитади.

— Қораполвон биринчи бўлиб ҳужум қилмас эди, — дея эслайди Шаробиддин ака. — Рақибни жанг бошласа, пайт пойлаб ўйинг кучини ўзига қарши йўналтирарди ва бу усулни жуда моҳирона бажарарди. «Инсон улғу зот. Уни кўтариб ерга уриш яқши эмас. Лекин бу спорт. Рақиб ҳамла қилса, мен ҳимояга ўтаман.

Ҳимоя эса кўп ҳолларда галаба билан тугайди», — дерди у.

Қораполвон Тошкентнинг Пскент туманида бўлган мусобақада машҳур Гултура полвон билан курашаётиб, елкасидан жароҳат олади ва курашни тўхтатади. Кейин узоқ вақт даволанади. 1975 йилда бахтсиз ҳодиса туфайли оёғи сингач, курашни бутунлай тарк этади. Шундай бўлса-да ҳассага таяниб мусобақаларга борар, муҳлислик қилар, ёшларга кураш сирларини ўргатарди.

Вилоят кураш ва белбоғли кураш федерацияси ижрочи директори, олий тоғфали мураббий, республика тоғфасидаги ҳакам Мамасоли Исмоиловнинг «Курашга бахшида ҳаёт» номли китобида Қораполвон ҳаёти ва фаолиятига алоҳида ўрин берилган.

Полвоннинг ўринбой, Убайдулло исмли акалари, Собиржон исмли укаси бўлган. Полвонга, асосан, акаси Убайдулло устозлик қилган, дейишарди. Собик ширкат ҳўжалигида турли масъул лавозимларда ишлаган Убайдулло ака иккинчи жаҳон урушида чап кўлдан ажралган эди. Шундай бўлса-да курашни ташламаган, тирсагидан дурра боғлаб курашган экан. Оталар аънасинини ҳам айнан Убайдулло полвоннинг фарзандлари давом эттиришди. Унинг набираси Баҳодиржон Омонов ҳам нуфузли мусобақаларда қатнашиб довуқ қозонган. Қораполвон рафиқаси Уктамон билан беш қиз ва бир ўғил фарзандни тарбиялаб, вояга етказганлар.

У 1978 йили 50 ёшида ва-

фот этди. Лекин полвоннинг инсонийлиги, бетакрор курашлари ҳамон элимиз ёдда. Ўғитлари эса издошлар қалбини тарк этгани йўқ. Шу боис Қораполвон ва у каби забардаст ўғлонлар яратган мактаб ҳозир ҳам юзлаб шоғирдларга эга. Бугунги кунда мамлакатимизда спортнинг барча турлари ривож топиб, миллий курашимиз дунё спорт мусобақаларига киритилди. Шу турлари жаҳон мусобақалари ўтказилмоқда. Номдор курашчиларимизнинг оламшумул муваффақиятларини эшитганимизда бу спорт турини авлоддан авлодга етказишда меҳнати синган Қораполвон каби фидойиларнинг номи дилларимизда, тилларимизда яна узоқ вақт янграшига амин бўлаемиз.

Ғулможон ВОСИЛОВ

Эътироф

Юридик фанлари доктори, профессор Акмал Саидовнинг "Атторшунослик. Буюк мутасаввиф, шайх ва шоир Фаридууддин Атторнинг маънавий ва маърифий хазиналари" китоби жамоатчилик томонидан яхши кутиб олинди. Маълумки, Акмал Саидов мамлакатимиздагина эмас, ҳатто дунёда ҳам таниқли ҳуқуқшунос-олим сифатида танилган. У қарийб 20 йиллик илмий-амалий фаолиятида ҳуқуқ тизимларининг барча соҳаларини пухта ўлаштиради. Бундан ташқари, ҳуқуқшунослар орасида биринчи бўлиб шариат аҳкомларини ўрганди. Унинг ташаббуси ва фаол аралашуви билан Абу Мансур Мотуридий ҳазратларининг икки жилдлик "Ҳидоя" китоби нашр этилди.

Аттор ижодиёти талқини

Акмал Саидов асарлари АКШ, Франция, Англия, Япония, Россия, Германия, Австрия ва Польша каби қатор мамлакатларда чоп этилган. Матбуотда унинг Шекспир асарлари (Жамол Камол таржумаси) ҳақидаги дастлабки мақоласини чўчиброқ ўқиган эдик. Ростки, ҳуқуқшунос олим таржима санъатини қандай талқин қилди экан, деган шубҳада эдик. Мақоладан филолог олимнинг илмий изланишларидан баҳра олгандек таъсирланганми. Унинг Шекспир асарларини инглиз тилида ўқигани (олим инглиз ва француз тилларини яхши билади) мақоласида яққол билиниб турарди. Шундан сўнг муаллифининг "Шекспир ва юриспруденция" китоби чоп этилди (Тошкент, "Адолат", 2011).

олим Фаридууддин Аттор ва умуман сўфийлик адабиётига қизиқиб қолиши ва бу соҳада тадқиқот олиб боришининг саккизта сабабини алоҳида кўрсатади. Мақтабда ўқиб юрган чоғларида муаллимидан Навоий ҳақида эшитган ривоятлари, унинг "Мантқиқ ут-тайр"ни ўқиб, ёд олгани, ундан кучли таъсирлангани ҳақидаги ҳикоя бўлажак олимни ўйлантириб қўйган.

этилди. Филолог олимлардан ғайратлироқ бўлган Акмал Саидов уларга тақризлар ёзди. Бу унинг атторшуносликка қўйган дастлабки қадамлари эди. Еттинчи сабаб шундан иборатки, истиқлол шарофати билан тасаввуф ҳақида кўп мақолалар, китоблар ёзила бошланди. Тасаввуфни чуқур тушунадиган Алибек Рустамий, Нажмиддин Комиллов, Хамиджон Хомидий, Иброҳим Ҳаққул ва шу каби олимлар бу ёқда қолиб, буни яхши ўлаштирамаганлар ҳам шу мавзуга қўл ура бошладилар. Натижада ўртага ташланган фикрларнинг қай бири тўғри, қай бири чалқаш эканини ажратиш мушкул бўлиб қолди. Ана шунда узоқ йиллар тасаввуф илминини ўрганган Акмал Саидов ишни сўфийликнинг шайх ул-машойихларидан бири Фаридууддин Аттор ижодидан бошлашга жазм этди. Сўнггиси, олимнинг китобларини, Фаридууддин Аттор достонларига ёзган тақризларини ўқиган таниқли илм эгалари ва шоирлар уни бу ишда руҳлантириб турдилар. Уларнинг мадад ва маслаҳатлари ўлароқ юқорида қайд этилган китоб дунёга келди.

Китобда у Шекспир ижодига ҳам ҳуқуқшунос, ҳам филолог сифатида ёндашган. Мухими, таржиманинг сифати ҳақида керакли фикрни айта олган. Кейинчалик олимнинг Жалололдин Румийнинг "Маснавийи маънавий", Фаридууддин Атторнинг "Булбулнама", "Панднома", "Уштурнома" асарларининг таржимаси ҳақидаги мақолалари ҳам матбуотда эълон қилинди. Айнан шу мақолаларидаёқ унинг сўфийлик ва сўфийлик адабиётига қизиқиб қолгани яққол сезилди. Дарвоқе, олим сўфийлик адабиётини муқаммал тадқиқ этишдан олдин "Гёте — юрист", "Данте — юрист", "Иммануил Кантнинг фалсафий-ҳуқуқий мероси ва замонавий юриспруденция" китобларини нашр этган эдик, бу адабиётларда сўфийлик масалаларига алоқадор фикрларини у ёки бу даражада баён қилиб ўтганди.

Иккинчи сабаб Шўролар даврида сўфий адабиёти, жумладан, Фаридууддин Аттор, Жалололдин Румийлар буткул эсланмагани ҳолда Навоий ва у сингари мутафаккирларнинг ижодидаги сўфийлик қарашлари сидириб олиб ташланган эди. Бундай ёндашув бўлажак олимнинг сўфийликни англаш сари интилишини кучайтирди.

Хулосалар куйидагилардан иборат: Фаридууддин Атторни **тасаввуф камчиси** деганлар. Чунки муаллифининг таъкидлашича, ҳеч ким тавҳид сирларини Фаридууддин Атторчалик англаб, дадиллик билан элга баён этган эмас. Шунинг учун ҳам унинг нодир асарлари асрлар оша мутасаввифларнинг ижодига барақали таъсир ўтказиб келган. Тасаввуфий адабиётнинг ривожини ва камолотини Фаридууддин Аттор асарлари билан чамбарчас боғлиқдир. "Фаридууддин Аттор маърифат, илоҳий ишқ, фақру фано куйчиси, абадият куйчиси" деган хулосага келади муаллиф. Китобнинг яна бир маърифий жиҳати шундаки, биз учун нотаниш бўлган кўплаб муаллифлардан мисол келтирилган экан, уларнинг таржимаси холи ва ижодий фаолияти ҳақида қизиқарли маълумотларни келтиради.

"Атторшунослик. Буюк мутасаввиф, шайх ва шоир Фаридууддин Атторнинг маънавий ва маърифий хазиналари" китоби эса Фаридууддин Аттор ижодиёти воситасида буткул сўфийлик қарашларига бағишланган. А.Саидов бу китобни яратиш учун узоқ йиллар ўзбек, рус, форс, инглиз, француз, немис тилларидаги 400 дан зиёд адабиётларни ўқиб-ўрганди. Чунки Фаридууддин Аттор ижодий фаолиятини ўрганиш ва у ҳақида китоб яратиш учун улкан заҳиравий билим керак бўларди. Мазкур китобнинг муқаддимасида

Тўртинчиси, у Ислому ҳуқуқшунослиги бўйича тадқиқотлар олиб борар экан, ҳаммиша фикр ва шариат масалаларига сўфийларнинг қўшган улкан ҳиссалари ҳақидаги фикрларга дуч келарди. Шўролар ҳокимияти батамом таназзулга учрагач, унинг манкуртлик сиёсати ҳам йўқликка кетди. Энди Шарқ тафаккури ва унинг тарихига сингиб кетган сўфийлик ғояларини ўрганиш учун кенг имкониятлар пайдо бўлди. Бу ҳодисалар Акмал Саидовни руҳониятнинг сирли жиҳатларидан бири бўлган тасаввуфни тадқиқ қилишга ундади. Олтинчидан, Мирзо Кенжабек Фаридууддин Атторнинг "Тазкират ул-авлиё" наслири асарини таржима қилиб, нашр эттирди. Фаридууддин Атторнинг достонлари кетма-кет ўзбек тилида нашр

Абдуқаҳор ИБРОХИМОВ, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, профессор, Асрор САМАДОВ, филология фанлари номзоди, доцент, Аброр АБДУСАМЕДОВ, докторант

Сийрат ва суврат

«Халқимга айтилар сўзларим»

Ўзинг ташна эдинг, ўзинг сув тутдинг, Қалбимдаги саҳром, дарёмсан, халқим! Сени сева-сева мен бойиб кетдим, Дунё ичра топган дунёмсан, халқим!

Юрак чакмоқ теккан осмон юзидай, Лекин эътиқодим, иймоним бутун, Умримда қилганим озми-кўпимдан, Меҳринг дарёсидан серобман бу кун ...

Ҳали бор олдинда ўтмаган бурчим, Ўтмайман кўзимда тирик түрса нур. Умримдаги барча фасллар учун Ўзига бек халқим, Сенга ташаккур.

Этди. Достон Ёзувчилар уюшмасининг шеърят кенгашида (1967) Миртемир, Мамарасул Бобоев, Хамид Фулом, Шукрат, Мирмуҳсин, Шукрулло, Рамз Божож, Султон Акбарий, тенгқурларим Хайридин Салоҳ, Сайёр, Эркин Воҳидов, Тўлқин, Юсуф Шомансурлар иштирокида муҳокама қилинди ва нашр этишга тавсия берилди. Достонни "Шарқ юлдузи" босмага тайёрлаган (1968) бир пайтда Бобур ҳақидаги таъкибий гаплар тарқалди. Бунга Москвадан келган партиянинг мафкура бўлими мудири, айни пайтда ўзини "қайта қуриш мейори", "демократ", деб эълон қилган қартайган коммунист, академик Николай Яковлев сабабчи бўлган эди. Шу йўсин достон босилмай қолди. Хамид Фулом "Шарқ юлдузи" журналининг масъула муҳаррири эди. У киши, достонингизни Зулфия опангиз ўқиб берсалар,

Бобур ва унинг авлодлари ҳаёт кечирган юртларни кўрдим. Деҳли, Агра, Лоҳурдаги буюк санъат обидаларидан хайратда қолдим. Сафар тасасуротлари натижаси ўлароқ "Шарқ гулдастаси" шеърлар туркуми ва "Тоғимонал" достони юзага келди. Бу асарларни ҳам Зулфия опа диққат билан қўлига қалам олиб, ўқиб, қимматли маслаҳат берганлари ҳамон эсимда. "Кун ва тун" (Бобур достони) ўн беш йилдан сўнг босилди. Бошқа тилларга таржима қилинган, эл меҳрини қозонди. Бунда Зулфия опанинг ҳам хизматлари бор. Миннатдорман! Зулфия опа менга хориз дарвозасини очган раҳна-модир.

Дарҳақиқат, Зулфияхоним меҳрибон устоз, муноси она, фозил олима, оқила раҳбар эди. Халқ ва Ватан Зулфия опани Хамид Олимжон шарафати учун ҳам ўз бошига қўтарди. Зулфияхоним Хамид Олимжон учун ҳам обрў ва эътиборга, иззату иқромга сазовор бўлди. Улуғ шоиримизнинг руҳларини доимо шод этди.

Бу ёниқ мисралар атоқли шоирамиш Зулфиянинг "Баҳор келди сени сўроқлаб" шеърининг қалбимга муҳрланган байтлари. Чиндан ҳам меҳру муҳаббат бўлмаса олам ҳам, инсон ҳам ёшармайди, гўзаллашмайди. Буни атоқли шоирамиш Зулфияхоним яхши англаб етарди. Улуғ шоиримиз Хамид Олимжон ибораси билан айтганда, Зулфия опа "ўхшаши йўқ" шоира эди. У мухлислар назарига тушганда Хамид Олимжон билан бирга эди ва умрининг охиригача мартабали шоиримизнинг ёди билан яшарди. Зулфия опа ишқ ва вафо тимсоли бўла олди.

Ақлимни таниб, шеърларидан баҳраманд бўлган биринчи шоирим Хамид Олимжоннинг самимиятга йўғрилган мисралари орқали Зулфия опанинг ижодини танитганман. Унинг муштдек юрагида дунёларга татийдиган меҳру муҳаббат, гўлдан нозик жусасида ҳаётнинг залворли юқини кўтарувчи куч бор эди. Зулфияхоним халқимизнинг ана шундай мардона аёлларидан эди.

Шоиранинг элу-юрти, Ватани, фарзандлари, турмуш ўртоғи — Хамид Олимжоннинг ёрқин хотирасига бағишланган шеърлари адабиёт ихлосмандларининг кўнглидан жой олган. Адибанинг қалб тўғёнларига лиммолим мисралари ўзбек адабиётида алоҳида бир мактаб бўлса, тақдирнинг аччиқ синовларига дош бериб, қаддини баланд ту-

ли ёзувчи, шоир Барот Бойқобилов ўзининг "Меҳр кўп кўргизди..." мақоласида бу воқеани шундай таърифлайди: "... Ешлигимдан меҳр қўйиб юрган шоирларимдан бири Заҳриддин Муҳаммад Бобур ҳазратлари эди. Бобур шеърляти мени сеҳрли бир дунёга бошлаб кирган бўлса, унинг қисмати — кун ва тундан иборат ҳаётга, Ватан соғинчи, "ғурбатда ғариб"нинг шолдумон бўлмаганлиги менинг қўлимга қалам тутказди ва Бобур ҳақида "Кун ва тун" достонини (1966) ёзишга даъват

деб маслаҳат берди. Достонни кўтариб, "Саодат" журнали таҳририятига бордим, Зулфия опа яхши кутиб олди, мени диққат билан тинглади ва асаримни олди қолди. Бир неча кундан кейин чақириб, ўз фикрини айтиди ва Хиндистонга бир бориб келинг, мен ёрдам берман, Бобур изидан юрган шоир бахтли шоирдир, деди менга оқ йўл тилагандек. Ўша пайтда Зулфия опа Ўзбекистон ва Хиндистон дўстлик жамиятининг раиси ҳам эди.

Хиндистон ва Покистонга (1970) сафар қил-

Мирислом БАДАЛОВ, тадқиқотчи

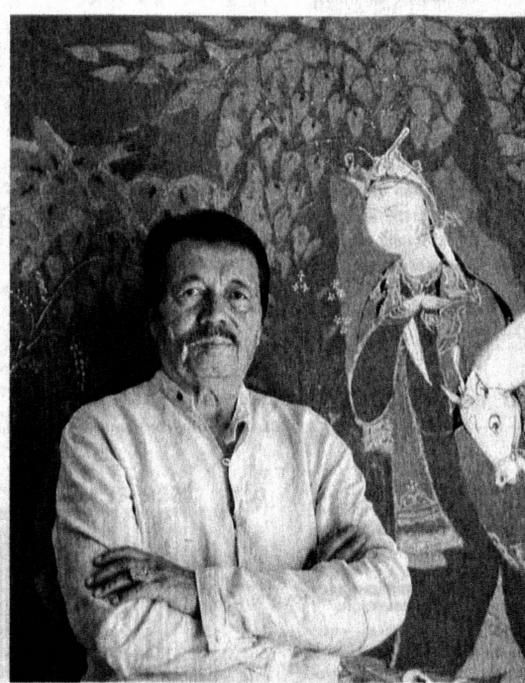
Инсон манзаралари

Леким Ибрагим график расом ҳамда рангтасвирчи. Ўзбекистон халқ расоми, Ўзбекистон Бадиий Академияси академиги. Бадиий академиянинг Олтин медалига сазовор бўлган. Тошкент театр ва расомлик институтини тугатган. Кўп йиллардан буён Тошкентда яшаб, ижод қилади. Расом асарлари Ўзбекистон музейлари тўпламлари, хориждаги шахсий коллекцияларда сақланади. Леким Ибрагим томошабинларни ҳайратлантирарли рангтасвир яратиш билан бир қаторда бадиий ижод билан ҳам машғул. Шеърлар, ҳикоялар ёзади. Қуйида унинг ижодидан намуналар ўқийсиз.

Кўз кунларининг бирида ижод иштиёқида яна йўлга чиқдим. Йўл-йўлакай чор-атрофимда мусичанинг мунгли ва вазмин овози менга ҳамроҳ бўлди. Шунданми, йўлга чиққанымда, ўзимни руҳан анча өнгил сезиб кета бошладим. Елкамда оғир этюдник, қўлларимда бўёққутичаю картон, мато. Насиб этса, бирор нима яратаман. Аммо ростки, табиат минг гўзал бўлсада, кўнгулга ёқадиган жонли, чиройли бир манзарани топиш осон иш эмас. Чор-атрофда узоқ тентирадим. Токи, дарахт экиш учун өр қазийётган бир одамнинг қораси кўринмагунча шу куйда кезиндим. Қизиқишим ғолиб келиб, негадир шу одам томон юргим келди. Яқин бориб, ажабланиб, қараб турдим.

Бу одам кўчат экан экан эди. Бунинг устига, бор-йўғи битта. Аммо уни шу қадар меҳр-муҳаббат ва эҳтиёткорлик билан, бутун борлигини бериб ўтказмоқда эдики, ҳатто яқинига келганимни ҳам пайқамасди. Мен ундан кўзимни узоқламай туриб қолдим, негаки, бу одамдан қандайдир бир илиқлик, завқу шавқ, ҳарорат уфуриб турарди. Унга разм солдим: кўёш нурида тобланган юзи ёқимли, барваста қоматли эди. Бамисоли Микеланжелонинг Давид ҳайкалидай. Одамнинг аниқ ёшини ҳам билиб бўлмас эди, унда ёшлик ҳам, етуқлигу улуворлик ҳам мужжасам. У ниҳолни авайлар, қўллари қалтирар, қўзлари эса жуда нозик бир хилқатга қарагандай чакнар, гоҳ энгашганда лаблари сезилар-сезилмас кимирлаётганини сезиб қолдим. Унинг кўзидан халқа-

Ж ш ў г а

ланиб-ҳалқаланиб тўкилаётган ёшлар гўё кўчатни сугораётгандай туйилди менга. "Наҳотки битта ёш ниҳолни бу қадар се-

виш, ардоқлаш мумкин, қардан бунчалик меҳр-муҳаббат? Одамзодни сира тушуниб бўлмайди ўзи," — деб ўйладим.

У ўз ишини тугатиб бўлгач, менинг борлигимни пайқаб, аста бурилди. Иккалаимиз бир-биримиз билан бош ирғаб саломлашдик. Азбаройи унга қизиқиб қолганимдан, куз манзарасини чизиш хаёлимдан кўтарилган эди.

— Бу қандай ниҳолки, уни бунчалик эҳтиётлаб экансиз? — деб сўрашга журъат қилдим. У менинг саволимга бирдан жавоб бермай, бир оз тин олди, кейин афт-ангоримга разм солди-да, сўради: — Сиз расомчисиз? Мен унга тасдиқ жавобини бергач, сўхбатдошим қаддини ростлаб қолди. У кўпни кўрганлиги, ичида гап йиғилиб қолганлиги, мен билан жуда-жуда гурунқ қилгиси келиб турганлиги юз-кўздан сезилиб турарди.

— Сиз қаердансиз? Қаердан эканлигимни айтгач, — Тошкентда ҳам Довун кишидан кўчиб борган уйғурлар бор. Кўрганмисиз? — деди синчковлик билан. Ҳақиқатан ҳам шаҳарда яшовчи тўрт-бешта довуникларни билишимни айтдим.

— Унда уларига борган бўлсангиз, ҳовлисида жийда қўчатлари бўлиши керак, кўрганмисиз? — деди. Мен эса уларнинг дўнда туршиларини айтган эдим, у эса,

— Барибир, улар дўнда турганлари билан кўчанинг у-бу бетиде жийда эккан бўлишлари керак, — деди ишонч билан. Эсладим: қайси бир довуник танишимнинг "дўм"и олдида бир парча бўш ерда жийда экилганлигига эътибор қилган эдим. Бунга ҳам ўша дарахт роса гуллаб, чор-атрофга шу қадар муаттар, хушбўй ифор таратгани сабаб эди. Ушунда шаҳарнинг димикқан ҳавосидан бир лаҳза қўтилиб, беихтиёр кўксимни тўлдириб нафас олган эдим.

— Жийда экмайдиган довуник довулик эмасда, — деди у одам менга қараб. — Демак, сиз ҳам жийда экансиз. Сиз ҳам довуниксиз, шундайми, — дедим унга. — Гап фақат менинг довуник бўлишимда эмас, — деди у оғир сўлиш олиб. — Мен ўзимнинг илк муҳаббатимга гувоҳ бўлган жийдан эдим. У билан ўтган завқли ёшлик дамлари бир умр хотирада қўлиб кетди. Қани эди ўша лаҳзаларни бир марта қайтариш иложи бўлса, қолган ҳаммасини шунга алмаштирган бўлар эдим.

— Довун қаерда ўзи? — дедим унга. — Довун кишилоғи Хонтангри логидан кўчиб борган уйғурлар бор. Кўрганмисиз? — деди синчковлик билан. Ҳақиқатан ҳам шаҳарда яшовчи тўрт-бешта довуникларни билишимни айтдим.

— Унда уларига борган бўлсангиз, ҳовлисида жийда қўчатлари бўлиши керак, кўрганмисиз? — деди. Мен эса уларнинг дўнда туршиларини айтган эдим, у эса,

уларнинг жийдага меҳри бўлакча эди. Чунки жийда дарахти очлик йиллари ҳам, уруш йиллари ҳам одамларни совуқдан, ўлимдан асраб қолган. Унинг мевасини қурийтиб ҳам, чўғга қўмиб ҳам өржа эдик. Унинг биздаги нави бўлакча, ютуми осон, ёғли, сөргўшт. Шунинг учун савдогарлар биздан кўтарасига халталаб жийда олишиб, бошқа шаҳару кишлоқларга олиб кетиб сотишар эди. Бу дарахт гуллаганида, дунёда бунданда бошқа майин, ёқимли ҳид йўқдай эди. Мен ҳам унинг атласдай товланадиган гулу баргларига мафтун бўлиб, худди капалаклардек сөвгим билан жийдазор кўйида учрашар эдик.

Кўнларнинг бирида кишлоқ одамларини бошқа жойга кўчириш буорилди, сабаби эса бизга қоронгу. Ўтмишни қовлашни истамайман, аммо биз Довундан, жийдазордан ўшанда маҳрум бўлдик. Шунда тўрт томонга сочилиб кетаётган довуниклар ўзлари билан жийда кўчатларини олиб кетишга қарор қилишди. Мана, жийда ниҳолни эканман. Йиллар ўтади. Дарахт катта бўлиб гуллайди, чор-атроф яна муаттар хидларга тўлади. Ўша кўнларни интиқлик билан кутиб яшайман.

Унинг умидвор кўзларига, орзу тўла нигоҳига қараб туриб, куз манзарасининг энг гўзал бўлаги шу ерда эканлигини ҳис қилдим. Ва кўтаринки бир кайфиятда этюдникни өлкамдан олиб, янги картина устида иш бошлаб юбордим.

Русчадан Нодир НОРМАТОВ таржимаси

Кинофорум яқин...

ИНЖА ТУЙГУЛААР НАМОЙИШИ

“Авваллари кинодрама бу қаҳрамоннинг йиғлаши, деб ўйлардим. Адашган эканман. Кинодрама аслида томошабиннинг кўз ёш тўкиши экан”, — деган эди “Оскар” мукофотининг соҳиби, америкалик кинорежиссёр Фрэнк Капра. Кино инсоннинг инжа туйғуларига таъсир эта олишдек хусусиятга эга санъат турларидан. Унинг ўз йўналиши, мезёр ҳамда мезонларни эгаллаганига анча бўлган. Бугун дунё кино оламида кечаётган жараёнларидан бохабарлик маъмур соҳанинг бизда ҳам турғун ривожини таъминлашда асос бўла олади.

Жорий йилнинг 19-24 октябрь кунлари пойтахтимизда Art Week Style.Uz санъат ҳафталиги доирасида учинчи бор ўтказилиши режалаштирилган “Олтин гепард” Тошкент халқаро кинофоруми соҳа тараққиётига хизмат қилувчи ана шундай зарурий билим ва тажрибаларни бир ерга жамловчи улкан тажриба мактабига айланб улгурди.

Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми жамғармаси томонидан “Ўзбекино” миллий агентлиги кўмаги остида ташкил этилган III “Олтин гепард” кинофоруми “XXI аср тамаддунлари: маданиятлар мулоқоти” шioriга таянади. Таъкидлаш жоизки, Тошкент халқаро кинофорумининг қамрови ҳам, жуғрофий майдони

ҳам, савияси ҳам йилдан-йилга ошиб бормоқда. Бу йилги танловга келиб тушган фильмларни ўзимизнинг етакчи кинотанқидчилар, режиссёрлар, актёрлар ҳамда хорижий экспертлардан иборат комиссия аъзолари кўриб чиқишди. Интиҳода 500 дан ортиқ тўлиқ, қисқа метражли ва анимацион фильмлар ичидан 34 таси саралаб олинди.

— Қисқа метражли фильмлар ёш, иқтидорли кинематографлар ўзларини синаб кўришлари учун яхши имкон. Чунки кинематографиянинг бу соҳаси катта маблағ ва ресурсларни талаб қилмайди, — дея таъкидлади кинофорум олдидан ўтказилган матбуот анжуманида бош директор Акбар Ҳакимов. Маъмур йўналишда бу йил 13 та фильм танлаб олинди. Улар қаторидан ўзбек режиссёрларининг учта фильми ҳам ўрин олган. Танлов дастурига тўлиқ мет-

ражли фильмлардан 11 таси киритилган. Улардан икkitаси миллий режиссёрларимиз ижод маҳсули экани кинофорумга ватандошларимизнинг қизиқишлари янада ошишига сабаб бўлмоқда. 10 та анимацион фильм саралаб олинди. Бирок улар орасида ўзбек анимация усталарининг бирорта ҳам ишлари йўқлиги кўнгилни хира қилади.

— Шу маънода “Олтин гепард” кинофоруми бизнинг оғиз томонларимизни кўрсатиб берадиган камертон ролини ўйнайди, — дея фикр билдирди Акбар Ҳакимов.

Дунёнинг етук кино намоёндаларидан иборат ҳакамлар ҳайъати фильмларни “Энг яхши анимацион фильм”, “Энг яхши қисқа метражли фильм”, “Энг яхши эркак роли”, “Энг яхши аёл роли”, “Энг яхши режиссёрлик иши”, “Энг яхши тўлиқ метражли фильм” йўналишлари бўйича баҳолашди. Кинофорум доирасида танловдан ташқари Франция, Чехия, Хиндистон каби давлатларнинг бадийий ва ҳужжатли фильмлари дастури ҳамда замонавий миллий киноларимиз панорамаси ўтказилиши ҳам режалаштирилган.

Tashkent, Uzbekistan

Маданий тадбирнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири унинг доирасида ташкил этиладиган маҳорат дарсларидир. Бу галги сабоқлар қамрови олдингиларига қараганда кенглиги ва тармоқларга бўлиб ўтилиши билан эътиборга лойиқ. Соҳанинг хориждаги усталаридан дарс олиш, тажрибаларини ўрганиш ўзбек кино санъатининг дунёга юз тутишида ўзига хос восита бўлса, не ажаб. Кинофорумдан қутилаётган яна бир катта воқеа 23 октябрь куни пойтахтимиздаги “City Palace” меҳмонхонасида ўтиши режалаштирилган “Глобал оламда миллий кино” мавзусидаги халқаро анжумандир.

Мухтасар айтганда, III “Олтин гепард” Тошкент халқаро кинофоруми оддий томошабиндан тортиб, соҳа мутахассисларигача қизиқ ва бирдек фойдали бўлишига ҳаракат қилинмоқда.

Олтин куздек барокатли ҳамда сермаҳсул бўлиши қутилаётган кино байрамидан истаганларимиз, ўрганадиганларимиз бисёр.

Моҳира ОТАБОЕВА,
“Hurriyat” мухбири

Спорт

Ёш самбочиларимиз жаҳон биринчилиги совриндори

Трециянинг Салоники шаҳрида самбо бўйича ўсмирлар, ёшлар ва қизлар ўртасида ўтказилган жаҳон биринчилигида дунёнинг ўттиздан зиёд мамлакатидан беш юз нафарга яқин ёш спортчи голиблик учун куч синашди.

Ёшлар ўртасида 62 килограмм вазн тоифасида гиламга чиққан Давлатжон Ҳамроев мусобақа давомида руминиялик Чиприан Братила, беларуслик Павел Гладких, озарбайжонлик Фарид Микоиловни мағлубиятга учратиб, қумуш медални қўлга киритди.

48 килограмм вазн тоифасидаги баҳсларда Жаҳонгир Раҳимов ҳам финалгача ўтган беллашувларда зафар кучиб, шохсупанинг иккинчи поғонасига кўтарилди.

Ўсмирлар ўртасидаги мусобақада ўз вазн тоифасида учинчи ўринни эгаллаган Тоҳир Асроров, қизлар ўртасида Маликабону Мирзаева ҳамда Нилуфар Раҳмонова жаҳон биринчилигининг бронза медалини қўлга киритди.

Зоҳир ТОШХЎЖАЕВ,
ЎЗА мухбири

Фахр

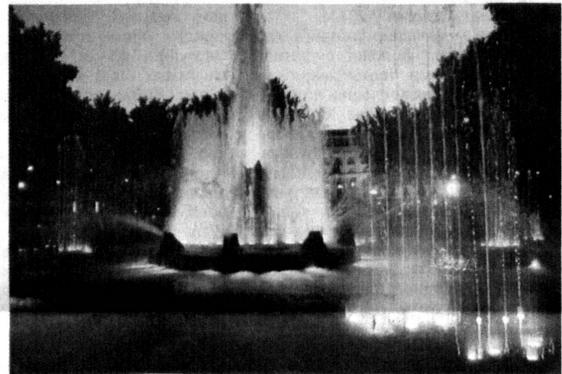
Пойтахтимизда бунёд этилаётган улкан иншоотлар, маҳобатли саройлар, кўркам уй-жойлар, хиёбонлар, равон йўллар, шаҳримиз қиёфасини тамоман ўзгартириб юборди. Миллий меъморчилигимизни ўзида мужассамлаштирган, замонавий, технологиялар билан жиҳозланган бу кошоналарга боқиб беихтиёр кўзимиз қувнайди.

Ўйна, грабвора, қуйча, грабвора

Қар сафар мустақиллик майдонидан ўтар эканман, қаддон шу масканны “Орзулар макони” деб атагим келади. Чунки бу жойда сўнги йилларда шу қадар катта ўзгаришлар амалга оширилдики, ҳар бир инсон ўзини гўзаллик оламига тушиб қолгандек сезади. Нафақат Мустақиллик майдони, балки унга ёндош Ёшлар ижод саройи, Тасвирий санъат галереяси, Пойтахт бизнес маркази, Симпозиумлар саройи ҳамда Маърифат маркази, жўшқин фавворалар бетакрор табиат билан ҳамоҳанг тарзда яхлит композицияни акс эттиради. Ушбу худудлар тинчлик ва хурлик ифориини таратадиган бепойн масканга айланган.

қалбимга қувонч бўлиб қиради. Фикримча, фаввораларнинг мафтункор рақси инсонларга яхши кайфият, хотиржамлик, ажиб таассуротлар улашса, миллий куй-қўшиқларимиз эса одамлар қалбига гурур-ифтихор туйғусини шакллантиришга хизмат қилади. Алишер Навоий номидаги давлат кутубхонасининг ёнида барпо этилган ана шундай ўйноқи фавворалар маърифат марказининг чиройига янада кўрк бағишлайди.

Ушбу зиё масканидан маънавиятни бойитиб чиқаётган ёшларнинг хатти-ҳаракатини кузатаман. Жўшқин фаввора ёнида улар ҳам бир зум тўхтаб, гўзалликдан баҳра олдилар. Мусиканинг оҳангга мафтун бўлиб, қувнашадилар. Машҳур бастакор Султонали Раҳматов-

Сўлим оқшомларда бу ерлар одамлар билан гавжум гўшага айланади. Сабаби Симпозиумлар саройи олдида қад ростлаган биллур фавворалар рақсга тушишни бошлайди. Ўқшидан қайтаётиб, мен ҳам унинг овозига маҳлиё бўламан. Яқинлашиб борганим сайин фавворанинг жилокор рақслари жозибакор манзарани акс эттира бошлади. Зум ўтмай, атроф гавжумлашади. Шириндан-ширин болажонлар қийқириги оламни тутлади. Рақсга тушувчи фаввораларнинг сеҳрига маҳлиё бўлиб завқ-шавққа тўлади. Кўриб бахридлинг очилади. Кўнгилга ажиб бир илиқлик югуради. Борлиққа меҳр-муҳаббат янглиғ ёйилаётган ретро тароналарнинг ўзбек мусиқа дунёсининг афсонаси — Ботир Зокиров қўшиқларининг оҳанглари

нинг таъсири мусиқалари остида фавворанинг ҳаракати янада тезлашиб, шўх рақслар гавдалана бошлайди. Бугун ҳам биллур фавворалар қаршида манзаралардан баҳраманд бўлдим. Айни дамда Клара Жалилованинг севимли “Гўзал Тошкент, қўлогинга гапим бор...” қўшигини тинглай туриб, мен ҳам унинг қўлогига шу ниятларимни айтдим.

“Эрк ва озодлигимиз, барқарор ҳаётимиз рамзи бўлмиш гўзал фаввора, ҳар доим бетакрор тароватинг ҳамда мафтункор рақсларинг билан бизни шундай шод айлашда давом этавер. Шундай масрур онларни биз ёшларга ҳаёда этганлар омон бўлсинлар”.

Феруза АЛИШЕР
қизи

ЭЙ ФАРЗАНД...

Агар дабир ва котиб бўлсанг, нутқни яхши эгаллагил, хатни чиройли ёзгил ва кўп ёзишни одат қил, токи моҳир бўлгайсан. **ҲИКОЯТ.** Эшитиб эдимки, ҳожиб Исмомл шамба куни девонхонада ўтириб, бирор нарса ёзарди ва котибларга қараб: “Ҳар шамба куни ўзининг котиблигимда нуқсон кўраман, бунинг сабаби шундаки, мен ҳар жума куни девонхонага келмайман ва ҳеч нарса ёзмайман. Бир кун то пешингача хат ёзмастлигим менинг хат ёзишимга таъсир қилади ва хатимда нуқсон кўраман”, деди.

Бас, эй фарзанд, ҳамма вақт хат ёзиш билан машғул бўлгил, номада кўп арз ёзишни одат қилгил ва номани истиоралар билан ораста қилгил.

«Қобуснома»дан

Тошкент автомобиль ва йўллар институти томонидан 1984 йил 4 июлда фуқаро Ирискулова Дилбар Каланбековна номига берилган КВ № 842244 рақамли йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

ҲУРМАТЛИ ЮРТДОШЛАР!

«Асака» банк (ОАЖ)

қуйидаги муддатли омонат турларини таклиф этади:

миллий валютада
«МУСТАҚИЛЛИК 2013»
 Омонатнинг сақланиш муддати 12 ой бўлиб, ҳисобланган фоизлар ҳар ойда ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади

«ФАРОВОН ТУРМУШ»
 Омонатнинг сақланиш муддати 18 ой бўлиб, ҳисобланган фоизлар олдиндан ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади

хорижий валютада
«ИШОНЧЛИ» (АҚШ долларарида)
 Омонатнинг сақланиш муддати 12 ой бўлиб, ҳисобланган фоизлар олдиндан ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади

Барча омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади

Сизнинг омонатларингиз:

- » солиқлар ва мажбурий тўловлардан озод!
- » маълумотлари сир сақланиши тўлиқ кафолатланади!
- » эгаллик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда!
- » микдори чекланмаган!

“Асака” банк — сармоянгнизи сақланиши ва қўпайишини кафолатлайди!

Хизматлар лицензияланган

HURRIYAT
MUSTAQIL GAZETA

Муассис:

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюмчаси

Манзилимиз: 100000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
 Электрон манзил: info@uzhurriyat.uz

Бош муҳаррир
Ўқтам МИРЗАЕВ

Таҳрир ҳайъати:

Фирдавс АБДУХОЛИҚОВ
 Камол АЛЛАЕВ
 Феруза МУҲАММАДЖОНОВА
 Акмал САЙДОВ
 Сайди УМИРОВ
 Қаҳрамон ҚУРОНБОВ
 Шерзод ҚУЛОМОВ

Телефонлар: 236-23-35, 236-23-27, 233-67-51; Тел-факс 236-75-15
 Реклама ва маркетинг бўлими:
 Тел: 233-36-02.

Вилоят мухбирларининг телефон рақамлари:

Бухоро — (+99890)-557-40-17,
 Самарқанд — 8-366-233-62-12,
 Сурхондарё — (+99894)-262-25-33,
 Қорақалпоғистон — (+99891)-384-41-61.

Таҳририятга келган хатлар доимий эътиборимизда.

ISSN 2010-7528

9 772010 752002

Индекс: якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080-рақам билан рўйхатга олинган. Ҳажми 4 босма табоқ. Бичими — А-2.

«O'zbekiston» НМИУ босмаҳонасида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 30.

Навбатчи: Ҳасан Саломов

Тошпириш вақти — 20⁰⁰
 Тошпирилди — 20⁰⁰

Адаби: 4374 Буюртма — J-8281 1 2 3 4 5